

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

Особливості українськомовного перекладу корейської культурно-маркованої лексики у прозових творах Кім Еран

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату
освітньої програми

«Корейська мова і література та переклад, англійська мова»,

спеціальність – 035.066 Філологія
(східні мови та літератури (переклад включно)), перша – корейська

Єлизавета Валентинівна БУХАНОВА

Науковий керівник:

асист. Анастасія НАЛІМОВА

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

протокол №16 від «28» квітня 2025 року

завідувач кафедри _____ (підпис)

д.філол.н., доц. Наталя ІСАЄВА

КИЇВ

2025

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ	8
1.1. Поняття та класифікація культурно-маркованої лексики.....	8
1.2. Культурно-маркована лексика: лінгвокультурологічні засади, проблематика та способи перекладу	18
Висновки до першого розділу	25
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ У ЗБІРЦІ КІМ ЕРАН «바깥은 여름»	28
2.1. Класифікація культурно-маркованої лексики у збірці Кім Еран «바깥은 여름»	28
2.2. Аналіз способів передачі культурно-маркованої лексики у перекладі «А надворі - літо»	38
2.3. Оцінка адекватності перекладацьких рішень та їх вплив на сприйняття тексту	43
Висновки до другого розділу	45
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51

АНОТАЦІЯ

Передача культурно-маркованої лексики (КМЛ) в художньому перекладі з корейської мови становить актуальну лінгвістичну проблему, що потребує комплексного аналізу в межах міжкультурної комунікації. Типологічна відмінність лінгвокультурних систем зумовлює необхідність ретельного добору засобів для відтворення лексем із національно-культурним компонентом.

Об'єктом дослідження є КМЛ у прозових творах Кім Еран, а предметом - способи її перекладу українською мовою. Мета полягає в аналізі перекладацьких стратегій, виявленні особливостей передачі корейської КМЛ та оцінці відповідності перекладацьких рішень семантичному змісту, функціональному навантаженню й контексту.

Узагальнення наукових підходів дало змогу виокремити концептуально виважену класифікацію, за якою КМЛ охоплює безеквівалентну лексику (фонову лексику, етномарковані одиниці, культурами) та реалії (екзотизми, варваризми), позбавлені асоціативної ознаки. З метою підвищення наукової достовірності результатів було застосовано типологічну класифікацію за змістовими сферами: міське життя, релігійно-духовна термінологія, соціальні реалії, сімейно-ієрархічні відносини, побут і традиції, історико-культурні поняття, адміністративно-політична лексика.

Матеріалом дослідження слугували 91 лексема зі збірки «А надворі - літо». Методологічну основу становлять порівняльний, лінгвокультурологічний, контекстуальний та описовий методи, які дають змогу всебічно проаналізувати КМЛ у перекладознавчому контексті та з'ясувати вплив прагматичних чинників на вибір перекладацьких стратегій.

У ході аналізу ідентифіковано такі способи перекладу: описовий, гіпонімічний, контекстуальний, комбінативний, наближений, транскрипція і транслітерація. Визначено особливості передачі корейської КМЛ,

проаналізовано ефективність перекладацьких рішень і запропоновано альтернативи до найменш вдалих.

Результати дослідження можуть бути використані у підготовці фахівців з перекладу східних мов - зокрема під час викладання курсів із теорії та методики перекладу, а також при укладанні спеціалізованих глосаріїв. Виявлення особливостей КМЛ, аналіз труднощів її передачі та способів відтворення сприятимуть удосконаленню українськомовної перекладацької практики, зокрема при доборі відповідників до лексем із культурним компонентом. А також у наукових працях, присвячених перекладу художніх текстів.

Ключові слова: культурно-маркована лексика, корейська мова, міжкультурна комунікація, класифікація культурно-маркованої лексики, способи передачі культурно-маркованої лексики, особливості перекладу, адекватність перекладацьких стратегій.

ABSTRACT

The translation of culture-specific vocabulary (CSV) in Korean-to-Ukrainian literary texts is a pressing linguistic issue requiring comprehensive analysis within the framework of intercultural communication. The typological divergence between linguistic and cultural systems necessitates the careful selection of means for rendering lexemes that contain national and cultural components.

The object of this study is CSV in the prose of Kim Ae-ran, and the subject is the methods of its translation into Ukrainian. The aim is to analyse translation strategies, identify the specific features of conveying Korean CSV, and assess the adequacy of translation decisions in terms of semantics, function, and context.

A synthesis of academic approaches made it possible to identify a consistent classification in which CSV includes nonequivalent vocabulary (background lexicon, ethnomarked units, culturemes) and realia (exoticisms and barbarisms) lacking associative meaning. To ensure greater analytical precision, a typological classification

by semantic domains was applied: urban life, religious and spiritual terminology, social realities, family and hierarchical relations, everyday life and traditions, historical and cultural concepts, and administrative-political lexicon.

The material of the study comprises 91 lexical units from the collection “Summer Outside”. The methodological framework includes comparative, linguocultural, contextual, and descriptive methods, which allow for a multifaceted analysis of CSV in translation studies and reveal the influence of pragmatic factors on the selection of translation strategies.

The study identifies the following translation strategies: descriptive, hyponymic, contextual, combinative, approximate, transcription, and transliteration. It outlines the specificities of conveying Korean CSV, evaluates the effectiveness of translation decisions, and proposes alternatives for the least successful solutions.

The results of the study may be applied within the academic preparation of specialists in the translation of Eastern languages, especially in university-level courses on translation theory and methodology, as well as in the compilation of specialised glossaries. The analysis of translation strategies, along with the identification of features and challenges in conveying culture-specific items, may contribute to the development of Ukrainian-language translation practice - particularly by enabling the optimal selection of equivalents for CSV - and may also inform research focused on the translation of fictional works.

Keywords: culture-specific vocabulary, Korean language, intercultural communication, classification of culture-specific vocabulary, translation strategies, translation features, adequacy of translation decisions.

ВСТУП

Мова традиційно розглядається як відображення культури народу, адже в її лексичному складі, граматичних формах та стилістичних особливостях знаходять вияв специфічних рис життя та світогляду нації. Саме тому взаємозв'язок між мовою і культурою привертає увагу не лише мовознавців, але й представників суміжних галузей знань. Особливу зацікавленість викликає питання співвіднесення мовних одиниць із культурними сенсами, які вони зберігають і передають. У галузі перекладу досі зберігається актуальність проблеми відповідності між одиницями вихідної та цільової мов. У цьому контексті переклад постає не лише як технічна передача змісту, а як глибокий процес міжкультурної взаємодії, що потребує врахування низки культурних, світоглядних і мовних чинників.

Однією з центральних проблем перекладу з корейської мови є передача культурно-маркованої лексики (КМЛ), яка відображає національні уявлення, ментальні моделі та цінності, закріплює колективний досвід і має багатовимірне значення, не завжди доступне іншомовному читачеві. Наприклад, лексема 정 поєднує широкий спектр емоцій - від прихильності до антипатії - що ускладнює її адекватну передачу [Чон, О 2022, с. 8, 17]. Відтак переклад КМЛ виходить за межі лінгвістичного аналізу, охоплюючи глибокі культурологічні аспекти, оскільки кожен переклад репрезентує етнокультурні реалії, історичний досвід і соціальні норми певного суспільства. З огляду на це, КМЛ розглядається як важливий компонент перекладацької практики, що неодноразово ставав предметом наукових досліджень, зокрема у працях Р. П. Зорівчак, І. О. Голубовської, П. Ньюмарка, Н. П. Хіль, М. П. Кочергана та інших. Значний внесок у розробку теоретичних засад і практичних підходів до перекладу культурно-маркованої лексики зробили також Т. Ю. Тупиця, Л. В. Зімакова, М. Б. Сизоненко, Ю. В. Ковалюк, Т. А. Іванкова, А. В. Зорницький, М. В. Бондар, О. О. Татьянченко, Н. П. Ясиненко та М. Г. Яшина. Дослідження охоплюють типологію культурно-маркованих одиниць, їх функціонування в

художньому дискурсі та стратегії перекладу, що поглиблює розуміння передачі специфічних культурних концептів. Водночас питання перекладу корейської КМЛ українською залишається малодослідженим, що зумовлює потребу в глибшому аналізі цих лексем у художньому перекладі для досягнення змістової та культурної адекватності.

Метою роботи є аналіз особливостей перекладу культурно-маркованої лексики у прозових творах Кім Еран, зокрема у збірці «А надворі - літо», а також виявлення ефективних стратегій її передачі українською мовою. Задля реалізації поставленої мети необхідно здійснити такі дослідницькі **завдання**:

- Окреслити теоретичні підходи до перекладу культурно-маркованої лексики;
- Дослідити особливості культурно-маркованої лексики в корейській мові та її функції в текстах Кім Еран;
- Проаналізувати перекладацькі стратегії, використані в українському перекладі збірки «А надворі - літо»;
- Визначити основні труднощі у відтворенні корейської культурної лексики українською мовою та запропонувати можливі шляхи їх подолання.

Матеріал дослідження: збірка «А надворі - літо» авторки Кім Еран («바깥은 여름», 김애란 소설) у перекладі українською Х. Кузьменко.

Об'єктом дослідження є культурно-маркована лексика у збірці оповідань Кім Еран «А надворі - літо».

Предметом дослідження виступають способи передачі корейської культурно-маркованої лексики в українському перекладі збірки оповідань «А надворі - літо».

У дослідженні використано загальнонаукові та спеціальні **методи аналізу**, зокрема:

- порівняльний аналіз, що дозволяє зіставити оригінальний текст із перекладом;

- лінгвокультурологічний метод, який дає змогу розглядати переклад у контексті корейської та української культур;
- дескриптивний аналіз, що допомагає систематизувати перекладацькі стратегії;
- метод контекстуального аналізу, застосований для визначення значення культурно-маркованої лексики в конкретних уривках тексту.

Наукова новизна полягає в тому, що прозова збірка Кім Еран «А надворі - літо» вперше стала об'єктом предметного аналізу з позицій перекладу культурно-маркованої лексики. Здійснено комплексний аналіз КМЛ у співвідношенні з українськомовним перекладом, типологічну класифікацію лексем за змістовими сферами вперше адаптовано до матеріалу цього твору. У роботі запропоновано авторське бачення перекладацьких стратегій та здійснено оцінку адекватності перекладацьких рішень і їхнього впливу на сприйняття тексту українською аудиторією.

Практичне значення полягає в можливості застосування матеріалів у професійному перекладі корейської письмової творчості, зокрема шляхом оптимального добору відповідників до культурно-маркованих одиниць, а також у працях, присвячених перекладу художніх текстів. Аналіз способів відтворення культурно-маркованої лексики, виявлення особливостей і труднощів її передачі можуть сприяти розвитку українськомовної перекладацької практики та використовуватись у навчальних цілях - під час викладання курсів з теорії та методики перекладу східних мов, а також при укладанні глосаріїв.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків після 1 та 2 розділів, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг складає 56 сторінок. Список використаних джерел налічує 53 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ

1.1. Поняття та класифікація культурно-маркованої лексики

Одним із ключових напрямів сучасного мовознавства є вивчення взаємодії мови й культури як взаємозалежних явищ. З другої половини ХХ ст. у зв'язку з активізацією міжкультурної комунікації зросла наукова увага до лексичних одиниць, які відображають національно-культурну специфіку. Саме в цей період формується лінгвокультурологія - міждисциплінарна галузь знань, що досліджує взаємозв'язки між мовою та культурною реальністю, зокрема ті культурні сенси, які знаходять вияв у мовних засобах і формують мовну картину світу [Войцева 2016, с. 301].

Лексичні одиниці з національно-культурним компонентом у семантиці мають екстралінгвістичну природу, що надає їм функції носіїв соціокультурної інформації про країну мови, яка вивчається. У науковому дискурсі такі одиниці позначаються термінами «культурно-маркована», «національно-маркована» або «лексика з національно-культурним змістом», оскільки репрезентують мовну картину світу певного народу через культурно й стилістично навантажену лексику [Войцева 2016, с. 302]. Найпомітніші відмінності у матеріальній та духовній культурах виявляються між соціумами з обмеженими історично-культурними контактами. Це явище досліджується в межах перекладознавства, культурології, лінгвокраїнознавства, психолінгвістики та лексичної семантики [Іштемірова 2023, с. 9]. У мовознавстві «маркованість» трактується як загальносеміотичне поняття, що характеризує мовну одиницю через її відмінність від нейтральної форми, яка зберігається під час нейтралізації [Белова 2021, с. 202]. Культурно-маркована лексика (КМЛ), яка відображає національні особливості сприйняття світу, становить значну частину мови, де лексичні одиниці цього типу вказують на унікальність мовного фонду, а також специфіку народу й культури [Белова 2021, с. 203].

Однією з головних ознак, яка відрізняє КМЛ від нейтральної лексики, є національна специфіка, що виникає через зв'язок позначуваного поняття з конкретною країною, народом, місцевістю або історичним періодом. Належність до унікального культурного, побутового чи традиційного контексту формує особливу семантичну наповненість слова, що відображає реалії життя окремої мовної спільноти. Без урахування цього аспекту ефективна комунікація між учасниками є неможливою. Наприклад, у корейській мові поширеним культурно-маркованим висловом є запитання «Чи ти поїв?» («밥 먹었냐?»), що вживається як форма ввічливого привітання і не виражає цікавості до факту споживання їжі як такого. Така практика має коріння в аграрному характері традиційної корейської культури, де рис і процес споживання їжі мали символічне значення. Зокрема, значення слова 밥 (рис/їжа) змінювалося залежно від історичних і економічних умов, символізуючи або матеріальний добробут, або соціальний зв'язок і турботу [Кан 2014, с. 5].

Одним із яскравих прикладів КМЛ у корейській мові є феномен «빨리 빨리» («швидко-швидко») [Кім 2020, с. 18], що відображає соціокультурну парадигму, сформовану під впливом історичних і суспільних чинників. Він виник на тлі колоніального досвіду, прагнення подолати технологічну та економічну відсталість і прискореної модернізації після війни. Як лексична одиниця, «빨리 빨리» акумулює колективну енергію, напругу й очікування діяти рішуче та без зволікань. Семантика лексеми виходить за межі означення темпу дії, репрезентуючи установку, за якої зволікання є недопустимим. У повсякденному житті цей мовний феномен виявляється в темпі споживання їжі, швидкості обслуговування, професійній динаміці та очікуванні миттєвої реакції в онлайн-комунікації. Лексема функціонує не лише як мовна одиниця, а і як репрезентант культури поспіху, що формує динаміку життя в Республіці Корея та впливає на інтерпретацію її соціокультурних реалій у міжкультурному контексті [Кан 2010, с. 52–54].

Загалом КМЛ становить невід'ємну частину мовної картини світу, акумулюючи соціокультурний досвід спільноти та відображаючи специфіку національних уявлень, символіки й ціннісних орієнтирів. Функціонування таких одиниць простежується в різних сферах комунікації - від побутового мовлення й художнього дискурсу до мас-медійного та політичного, де, за спостереженням А. І. Семенюк, вони можуть слугувати інструментом апеляції до спільної історичної пам'яті та етнокультурної ідентичності [Семенюк 2024, с. 75]. КМЛ дає змогу не лише передавати зміст, а й маркувати соціальний статус або вказувати на належність до певної соціальної чи професійної групи, виконуючи в контексті як об'єднавчу, так і розмежувальну функцію, що впливає на сприйняття мовлення й структурування комунікативного простору. Відповідно, аналіз КМЛ є ключовим для розуміння механізмів культурної репрезентації у мові та для забезпечення перекладацької адекватності.

Термін «культурно-маркована лексика» широко використовуваним з 1980-х років. У межах перших спроб класифікації КМЛ термін визначали як групу слів, що містять соціокультурну інформацію. У наукових працях також використовувались синонімічні терміни: «лексичні одиниці з національно-культурним компонентом», «безеквівалентна лексика», «національно маркована лексика», «національно забарвлені лексичні одиниці», «соціокультурно марковані лексеми», «культурно специфічні мовні одиниці». У сучасному мовознавстві досі відсутня єдина класифікація КМЛ, а наявні моделі базуються на різних ознаках - тимчасових, семантичних, граматичних, місцевих, фонетичних та інших [Куліш, Гарах 2020, с. 65]. КМЛ розглядається з різних перспектив, зокрема у взаємозв'язку мови та ментальності чи мови та культури, що дає змогу встановлювати закономірності мовної поведінки різних етносів [Кісь 2002, с. 97, 180], вивчати відображення культурних явищ в межах мови [Сучасна 2002, с. 188; Русанівський 2001, с. 122, 205–207] та естетичну функцію національно-культурного компонента семантики [Козенюк 2021, с. 3].

Сучасні мовознавці працюють над удосконаленням термінологічного апарату та пропонують нові терміни. Так, О. Кирик та В. Філонова зазначають, що «поняття “культурно маркована лексика” (“національно маркована лексика”) належить до безеквівалентної лексики» [Кирик, Філонова 2013, с. 41]. Поряд із термінами «безеквівалентна лексика» та «культурно-маркована лексика» у мовознавстві нерідко розглядаються поняття «фонова лексика», «лакуна», «реалія», «екзотизм», «етнографізм» і «варваризм», які дослідники часто зараховують до цих категорій [Кирик, Філонова 2013, с. 41]. О. Ю. Тупиця, на відміну від О. Кирик та В. Філонової, вважає, що безеквівалентні слова, безеквівалентні лексичні одиниці, екзотизми та частково варваризми слід зарахувати до складу національно-маркованої лексики [Бондар 2015, с. 32]. Велика кількість термінів, що використовуються для позначення лексем із культурним компонентом у значенні, пояснюється відсутністю єдиного підходу серед дослідників до класифікації КМЛ.

Особливу увагу у дослідженнях КМЛ приділяє Р. П. Зорівчак, яка тлумачить реалії як мовні одиниці, у семантиці яких закріплено культурно-специфічний зміст, притаманний певній етнічній спільноті, але незнайомий носіям іншої мови [Ракул, Новак 2023, с. 200]. М. П. Кочерган підкреслює, що безеквівалентна лексика зазвичай становить не більше 6–7% від загального обсягу активно вживаної лексики [Кочерган 1999, с. 322], при цьому репрезентує не лише інформацію, а й національне забарвлення мовної системи, зумовлене історичними, соціокультурними та етнічними чинниками. Лексичні одиниці, пов'язані з побутом, традиціями, історією та культурою народу, фіксують у мові специфіку сприйняття дійсності. Розбіжності між мовами на семантичному, синтаксичному та стилістичному рівнях, а також відмінності світогляду та національної ментальності безпосередньо впливають на характер КМЛ [Середа 2019, с. 363]. М. П. Кочерган також вживає термін «екзотизми» як синонім безеквівалентної чи культурно-маркованої лексики й вказує на близькість понять «безеквівалентна лексика» та «лакуна», які в науковому дискурсі нерідко використовуються як взаємозамінні [Кушнір 2024, с. 13]. Як

зазначають С. І. Прус та О. В. Стівбур, у сучасній традиційній лінгвістиці КМЛ фігурує під різними назвами: культурно-конотативна, національно-самобутня, лінгвоспецифічна, етнокультурна, культуромовна лексика, фонові знання, реалії, лакуни, культуроніми, екзотизми тощо [Прус, Стівбур 2018, с. 118]. Зміст терміна «культурно-маркована лексика» охоплює слова та словосполучення, що відображають культурні, релігійні, політичні, адміністративні, гастрономічні й географічні особливості певного народу чи регіону [Прус, Стівбур 2018, с. 118].

Як засвідчує аналіз наукових джерел, поняття КМЛ охоплює широкий спектр мовних одиниць і нерідко вживається як синонім або близьке за значенням до термінів: безеквівалентна лексика, реалії, екзотизми, варваризми, фонові, етномаркована лексика та культурами. Через відсутність єдиного визначення, дослідники інтерпретують це поняття з різних позицій. За класифікацією О. П. Садовнікової та Н. Коломієць, до КМЛ належать: 1) безеквівалентна лексика – «слова, відсутні в іншій культурі та мові», яка включає слова-реалії (означальні, гіпонімічні, власне та історичні реалії); 2) фонові лексика – одиниці з національно-культурною інформацією, що потребують коментаря, але можуть бути перекладені; 3) екзотизми – одиниці з іншомовного середовища для передачі місцевого колориту; 4) варваризми – іншомовні слова, що не засвоєні цілком і відображають особливості іншої мовної системи [Садовнікова, Коломієць 2013, с. 81–82]. Відтак для обґрунтування авторського розуміння КМЛ у межах дослідження доцільно простежити взаємозв'язки терміну з наведеними категоріями, що формують його багатовимірну структуру.

Для більш детального осмислення КМЛ доцільно звернутися до поняття «реалія», яке становить основу багатьох її різновидів і суттєво впливає на визначення та класифікацію КМЛ у лінгвістиці. Реалії - це лексичні одиниці, що позначають явища, предмети чи поняття, властиві матеріальній або духовній культурі певного народу, які не мають повноцінних відповідників в інших мовах. Завдяки національній або історико-культурній специфіці вони унеможливають переклад за загальними лексичними принципами й потребують спеціального

перекладацького підходу. До реалій належать назви об'єктів побуту, історичні події, постаті національного значення, елементи міфологічної традиції, унікальні для конкретної етнокультурної спільноти [Мірджалілова 2022, с. 203]. Термін «реалія» використовувався в науковому дискурсі ще до впровадження поняття «культурно-маркована лексика» й фактично виконував його функцію [Куліш, Гарах 2020, с. 66].

Оскільки реалії становлять один із типів КМЛ, доцільно розглянути й інші її різновиди, зокрема екзотизми, що репрезентують культурно специфічні поняття. Екзотизми – лексеми іншомовного походження, які належать до безеквівалентної лексики (БЛ) та позначають реалії, властиві іншим народам і країнам. У низці випадків вони виходять за межі первинного значення й набувають переносного змісту. Їх характерними ознаками є приналежність до іменникової частини мови, обмежена словотвірна варіативність, відсутність полісемії та слабка сполучуваність із лексемами рідної мови. У мовленнєвій практиці екзотизми функціонують у контекстах, що не завжди дозволяють повністю інтерпретувати значення або граматичні характеристики [Джаббарова 2022, с. 7–8]. Тобто екзотизми відносять до БЛ, яка, за численними визначеннями, є частиною КМЛ. Це підтверджується висловлюванням О. Тупиці та Л. Зімакової: «Спільним є в першу чергу розуміння того, що БЛ – лексика національно маркована, в її семантиці наявний етнокультурний компонент» [Тупиця, Зімакова 2012, с. 256].

Наступним різновидом БЛ, що також відображає етнокультурну специфіку й функціонує в межах КМЛ, є варваризми – лексичні одиниці іншомовного походження або створені за зразком іншої мови, що зберігають структурні риси мови-джерела і не повністю адаптовані до фонетичних чи морфологічних норм мови-реципієнта. Вирізняються невідповідністю мовним стандартам приймаючої мови, збереження іноземної акцентуації та семантична залежність від контексту, що ускладнює функціонування як самостійних лексем [Варваризми 2022, с. 40]. Виконуючи когнітивну, стилістичну та емоційну

функції, варваризми здатні не лише розширювати лексичні ресурси мови й слугувати відображенням міжкультурних взаємозв'язків, а й спричиняти мовне перевантаження, ускладнювати сприйняття та нівелювати національну мовну ідентичність [Кушнір 2024, с. 11].

Водночас фонова лексика, попри здатність до перекладу, здебільшого не забезпечує повної змістової відповідності, оскільки її значення передбачають додаткове культурознавче пояснення та включають національно-культурні конотації. О. П. Садовнікова зазначає, що фонові лексеми в різних мовах можуть позначати однакові об'єкти чи явища, проте їх емоційно-естетичні асоціації зазвичай не збігаються. Отже, якщо вважати БЛ системним утворенням, то до центру можна віднести слова-реалії, а до периферійної системи - фонові слова» [Садовнікова 2015, с. 70].

У межах вивчення одиниць із національно-культурним змістом важливе місце посідає етномаркована лексика (ЕМЛ) – мові одиниці, пов'язані зі специфікою світобачення певної етнічної спільноти. М. М. Довбиш і Т. Р. Свінтковська визначають ЕМЛ як «лексичні одиниці, що не мають еквівалентів за межами будь-якої мови» [Довбиш, Свінтковська 2019, с. 122]. ЕМЛ описує денотат, спираючись на уявлення мовної спільноти про національно-культурне явище [Марковська 2015, с. 23]. Оскільки ЕМЛ базується на специфічному сприйнятті реальності мовною спільнотою, важливим компонентом КМЛ також є культурами - культурознавчі одиниці, що відображають унікальність мови через відсутність еквівалентів та репрезентують елементи культури за допомогою лакун. Лінгвокультурами передають культурний зміст через асоціації, оцінні значення, систему цінностей і мовні одиниці, які формують національно-ментальний образ народу [Кітриш 2024, с. 7–8].

У перелічених термінах простежується суттєва схожість, проте, як зазначалося раніше, у сучасному мовознавстві відсутня єдина класифікація КМЛ, оскільки науковці дотримуються різних підходів, які поділяються на три основні.

Перша класифікація передбачає віднесення КМЛ, разом із такими поняттями, як реалії, екзотизми, варваризми, фонова лексика, етномаркована лексика та культурами, до безеквівалентної лексики. Так, О. Кирик та В. Філонова наголошують, що «поняття “культурно маркована лексика” (“національно маркована лексика”) належить до безеквівалентної лексики» [Кирик, Філонова 2013, с. 41].

Друга класифікація, підтримувана значною частиною лінгвістів, ототожнює культурно-марковану та безеквівалентну лексику, вважаючи їх синонімами. Оскільки КМЛ зазвичай не має прямих відповідників у мові перекладу, дослідники нерідко ототожнюють її з БЛ, використовуючи відповідний термін для її позначення [Лемещенко-Лагода 2021, с. 126]. Зокрема, зазначається: «отже, на позначення поняття “національно маркована лексика” уживаються численні синоніми, серед яких “реалія”, “безеквівалентна лексика”, “культура”, “культурно маркована лексика”, “етномаркована лексика”, “фонова лексика” та інші» [Лемещенко-Лагода 2021, с. 126].

Найбільш обґрунтованою є третя класифікація, відповідно до якої БЛ, включно з реаліями, екзотизмами, варваризмами, фоновою лексикою, етномаркованою лексикою та культурами, розглядається як складник КМЛ. Цього підходу дотримується і О. П. Садовнікова, яка, подібно до О. Тупиці та Л. Зімакової, включає до КМЛ саме ці різновиди [Садовнікова 2015, с. 69].

Проте навіть найобґрунтованіша класифікація, у межах якої всі терміни належать до БЛ, яка, своєю чергою, підпорядковується КМЛ, не є ідеально сформульованою. Адже існують асоціативні реалії, що містять фонову інформацію, пов'язану з історико-культурними явищами, проте не виражену за допомогою БЛ, а передану через загальноживані слова [Степанюк 2023, с. 10]. Це свідчить про те, що не всі реалії входять до складу БЛ. Крім того, Садовнікова О. П. зазначає, що екзотизми й варваризми, що передають семантику іншої мови, зараховуються до реалій [Садовнікова 2015, с. 73]. Це дає підстави вважати, що варваризми та екзотизми не підпорядковуються

безпосередньо БЛ, а зараховуються до реалій, які вже можуть належати до БЛ. Також «у контексті культурологічного підходу до перекладу особливого значення набуває проблема перекладу культурно-маркованих безеквівалентних одиниць, особливо реалій та таких національно-специфічних елементів культури, як лакуни» [Степанюк 2023, с. 11]. Таким чином, можна зробити висновок, що КМЛ може бути як безеквівалентною, так і еквівалентною, за умови наявності національно-культурної специфіки, що виявляється у значенні, конотаціях, асоціаціях чи прагматичному вживанні. Отже, найбільшої актуальності набуває третя класифікація - підпорядкування БЛ до КМЛ, - хоч вона й потребує подальших досліджень щодо співвідношення й підпорядкування таких категорій, як реалії, екзотизми, варваризми, фонові лексика, етномаркована лексика та культури, у межах БЛ.

Узагальнюючи основні наукові підходи до класифікації КМЛ, можна виокремити найбільш концептуально виважену класифікацію: КМЛ включає БЛ, до якої підпорядковуються фонові лексика, етномаркована лексика і культури. А також реалії, до яких належать екзотизми та варваризми, якщо реалія не є асоціативною. Водночас варто зауважити, що подібна класифікація не представлена в корейських наукових працях, де переважають функціонально-тематичні підходи.

Натомість у доповнення до наведених класифікацій, у сучасному мовознавстві широкого застосування набула типологічна класифікація КМЛ, відповідно до якої лексеми групуються за змістовими сферами, такими як лексика, пов'язана з міським життям, релігійно-духовна термінологія, соціальні реалії, сімейно-ієрархічні відносини, побут і традиції, історико-культурні поняття та адміністративно-політична лексика. Цей підхід значною мірою узгоджується з тематичною систематизацією, яка використовується корейськими дослідниками. Зокрема, Хван Херан у межах аналізу художнього тексту структурує культурні елементи відповідно до таких сфер, як матеріальна культура, соціальні інститути, мова та ментальні уявлення [Хван 2014, с. 269].

Тож типологічна класифікація базується на тематичному принципі, що дає змогу класифікувати одиниці за культурною приналежністю. Комплексне застосування двох класифікацій забезпечує не лише систематизацію КМЛ за рівнем еквівалентності, а й дозволяє здійснювати глибший змістовий аналіз.

У межах дослідження доцільно виокремити основні прагматичні функції КМЛ у художньому дискурсі, що визначають її комунікативну й культурну роль. Зокрема, до таких функцій належать: **ідентифікаційна** - маркує належність мовної одиниці до певного соціального, регіонального або культурного контексту; **експресивна** - забезпечує емоційне забарвлення висловлювання, посилюючи його вплив на реципієнта; **сигнальна** - позначає культурну специфіку, фіксує дистанцію між етнокультурними спільнотами; **меморативна** - активізує колективну пам'ять, репрезентуючи події, що мають символічне значення для певної культури; **оцінна** - транслює усталені культурні уявлення, стереотипи, ієрархічні відносини та систему цінностей.

Окреслені функції становлять ключовий інструмент для аналізу КМЛ в оригінальних і перекладених художніх текстах, оскільки визначають як вибір перекладацької стратегії, так і особливості сприйняття тексту реципієнтом. Запропонована функціональна класифікація базується на адаптованому підході до перекладу, представленим у працях П. Ньюмарка [Ньюмарк 1988, с. 39-43] і М. Бейкер [Бейкер 2011, 322 с.], з урахуванням специфіки досліджуваного матеріалу.

Отже, термін «культурно-маркована лексика» слугує найбільш узагальненим позначенням лексичних одиниць, що відображають національно-культурну специфіку, фіксують унікальні риси культури певного народу, не мають точних відповідників в інших мовах і є важливим інструментом дослідження міжкультурної комунікації та мовної ідентичності.

1.2. Культурно-маркована лексика: лінгвокультурологічні засади, проблематика та способи перекладу

Сучасна лінгвістика все частіше звертає увагу на питання, що виходять за межі формальної структури мови й торкаються глибинних зв'язків між мовою та культурою. Особливої ваги ці питання набувають у процесі перекладу, де мова виступає не лише засобом передачі інформації, а й репрезентантом національного світобачення, менталітету та культурних кодів. Однією з ключових проблем у цьому контексті є передача КМЛ - мовних одиниць, тісно пов'язаних зі специфікою побуту, традицій, історичних реалій та ціннісної системи певного етносу. Їх адекватне відтворення в іншомовному середовищі вимагає не тільки мовної, а й культурної компетентності перекладача, а також глибокого розуміння концептуальних відмінностей між культурами [Зімакова, Тупиця 2020, с. 102].

На практиці перекладачі стикаються з тим, що слова в різних мовах рідко мають абсолютну відповідність як на рівні значення, так і в плані асоціативних та культурних нашарувань. Це визначає низку важливих умов успішного перекладу: 1) перекладені слова не завжди збігаються із вихідними формально й змістовно; 2) мовна система цільової мови відрізняється від структури мови-оригіналу; 3) головне завдання перекладу полягає у точній передачі змісту першотвору; 4) текст перекладу має викликати у реципієнта такі ж емоції та уявлення, як і оригінал у носія мови джерела; 5) результат перекладу повинен звучати природно для читача й не створювати враження іноземного походження [Середа 2019, с. 359]. Відтак перекладач, залучений до міжкультурної комунікації, повинен володіти відповідними міжкультурними компетентностями. Одним із ключових елементів цих компетентностей є знання та розуміння КМЛ, що надає змогу мовній особистості подолати межі власного культурного простору [Куліш, Гарах 2020, с. 67]. Культурно (або національно) зумовлена лексика охоплює значний пласт мовного матеріалу на лексичному та фразеологічному рівнях і є важливим когнітивним компонентом міжкультурної

комунікації, оскільки її ігнорування може призвести до непорозуміння або унеможливлення ефективного спілкування [Козенюк 2021, с. 3].

Розуміння КМЛ, як важливого когнітивного компонента міжкультурної комунікації, вимагає глибшого аналізу мовної картини національних мов. Як стверджує І. О. Голубовська, «дослідити мовну картину певної національної мови означає виявити етнічну спрямованість мовного значення та способи її маркування на всіх структурних рівнях мовної системи. Тут повинні “підключитися до гри” такі різномірні мовні явища, як внутрішня форма слова, культурні концепти (на лексичному рівні); загальні семантичні категорії оцінки, модальності, агентивності тощо» [Голубовська, Нікітіна 2004, с. 6]. У контексті теми культурно-марковані одиниці потребують не лише буквального перекладу, а й адаптації з урахуванням менталітету цільової аудиторії, що сприяє більш точному й адекватному відтворенню авторського задуму. Такий підхід забезпечує збереження асоціативно-образного складника оригіналу та подібний рівень емоційного і культурного сприйняття у носіїв мови перекладу. Таким чином, науковці вважають одностайно, що переклад КМЛ - це не лише лінгвістичне, але й культурне завдання, яке вимагає комплексного підходу.

З огляду на це, постає необхідність з'ясування основних труднощів, з якими стикаються перекладачі в роботі з культурно-специфічною лексикою. Порівняння лексичних систем різних мов дозволяє виявити численні відмінності, особливо коли окремі слова не мають точного відповідника. Такі одиниці, що вміщують елементи національної культури й не піддаються безпосередньому перекладу, визначаються як культурно-марковані [Куліш, Гарах 2020, с. 65]. Переклад КМЛ ускладнюється через наявність БЛ, що має різні причини виникнення й потребує пояснення у межах культурного контексту. П. Ньюмарк зазначає, що така лексика створює значні труднощі для перекладача, оскільки часто не має прямих відповідників, і тому «завдання перекладача полягає в передачі не тільки денотативного значення, але й культурного навантаження» [Ньюмарк 1988, с. 94].

Показовим у цьому контексті є приклад перекладу речення: «김홍도는 조선 후기의 화가이다» (Кім Хондо був художником пізнього періоду династії **Чосон**). У цьому випадку культурно-маркована одиниця «조선» є носієм унікального національно-історичного та соціокультурного змісту, глибоко вкоріненого в ментальність мовної спільноти. Відповідно, вона не має повноцінного еквівалента в жодній іншій мові, включно з українською, і повинна тлумачитися не як позначення сучасної країни чи географічного розташування (тобто не як «країна/місце»), а як вказівка на історичний період або династію («династія/епоха»), оскільки передає культурно-історичну реалію, специфічну для корейського контексту [КоЧЕТ 2022, с. 3500]. Невірне тлумачення таких одиниць може призвести до втрати культурної специфіки та зміни змістових акцентів, що ще раз підкреслює: без володіння культурним контекстом переклад термінів, пов'язаних із національною історією, традиціями та ідентичністю, є неможливим.

Під час перекладу з однієї мови на іншу виявляються певні закономірні відмінності у лексичному складі та граматичній структурі. Однією з основних труднощів перекладу є явище безеквівалентності. БЛ вважаються іншомовні слова та словосполучення, що позначають предмети, явища чи процеси, які на певному етапі розвитку не мають відповідників у мові перекладу. Повна відсутність відповідності спостерігається, коли слово оригіналу репрезентує суто місцеве явище, не притаманне культурі іншого народу [Куліш, Гарах 2020, с. 66]. На думку В. Куліша, переклад КМЛ супроводжується труднощами, зокрема відсутністю відповідників у мові перекладу та потребою передати не лише змістове значення, а й характерне емоційно-культурне забарвлення слова - «колорит, додатковий відтінок та специфічне забарвлення» [Куліш, Гарах 2020, с. 66]. Н. А. Серєда стверджує, що «особливі труднощі виникають при перекладі культурно-маркованої лексики, коли іноземні слова переносяться в мову перекладу для виділення відтінків специфічності, які притаманні реаліям, що ними виражаються» [Серєда 2019, с. 359–360]. Питання

КМЛ ще недостатньо висвітлене у наукових дослідженнях, що зумовлює потребу в його глибшому вивченні. Відтак і питання проблематики перекладу культурно-специфічних мовних одиниць зберігає свою наукову актуальність [Середа 2019, с. 359–360].

Одним із ключових аспектів проблематики перекладу є розмежування між формуванням мовної системи та перекладацькими викликами, оскільки переклад розпочинається після розв'язання питань мовного моделювання. Добір та організація мовних одиниць для вираження змісту належать до окремої сфери, хоч і дотичної до перекладу. Зарубіжні дослідження, присвячені міжкультурній комунікації, наголошують на комунікативних стратегіях, підкреслюючи залежність ефективності перекладу від характеру оригіналу. Переклад культурно специфічних творів впливає не лише на мову перекладу, а й на культуру реципієнта, вимагаючи компромісу між системами. Цей процес супроводжується трансформаціями, які можуть змінювати культурно-історичний контекст, але мають бути логічно обґрунтованими, аби не викривити авторський задум. З огляду на глибинний вплив рідної мови на світогляд, питання мовної культури є визначальними для міжкультурної комунікації. Як зазначає Ю. Т. Бойко, «дуже важливо повністю і точно передати зміст тексту оригіналу на іншу мову, його стилістичні та експресивно-емоційні особливості, що перекладачеві вдається не завжди» [Бойко 2017, с. 25].

На відміну від переказу, переклад повинен передавати не лише те, що містить оригінал, а й те, як написаний оригінал, тому завдання перекладача полягає не лише у відтворенні змісту, але й в аналізі мовних явищ як важливого складника живого спілкування [Остапенко, Удовиченко 2022, с. 74]. Відсутність прямих відповідників не виключає можливості точного передавання значення безеквівалентних одиниць, однак перекладач щоразу змушений обирати спосіб їх відтворення. Цей вибір залежить від характеру тексту, значущості лексеми у контексті, її місця в лексичних системах мов, словотворчих ресурсів, традицій обох мов і специфіки цільової аудиторії [Яблочнікова 2015, с. 251]. Як зазначає

Ф. Шлейермахер, «існують два шляхи перекладу: перенесення читача до автора, або перенесення автора до читача» [Куліш, Гарах 2020, с. 65].

Необхідно підкреслити, що на вибір перекладацької стратегії впливають численні фактори. Т. П. Андрієнко серед них виокремлює жанрову належність тексту (художній чи інформативний), комунікативні аспекти (характер аудиторії, просторові, часові й соціальні відстані), специфіку тексту, вертикальний та макроконтекст, інтертекстуальність, роль у цільовій літературі, статус мов оригіналу й перекладу [Панькова 2019, с. 118]. О. А. Михайленко, натомість звертає увагу на мету перекладу, тип тексту (художній чи інформативний) і характер передбачуваного реципієнта, зазначаючи можливість орієнтації перекладу на «усередненого рецептора» [Панькова 2019, с. 118]. Узагальнюючи підходи науковців, В. С. Куліш та О. М. Гарах виокремлюють такі способи перекладу КМЛ: транскрипція і транслітерація, калькування, описовий, наближений, гіпонімічний, контекстуальний переклад і створення нового відповідника [Куліш, Гарах 2020, с. 66]. Отже, доцільно охарактеризувати кожен із цих способів для глибшого розуміння їхнього застосування у перекладі КМЛ.

Одним із ключових способів передачі КМЛ є транскрипція, що полягає у відтворенні звучання слова іноземної мови засобами графіки мови перекладу з максимальною фонетичною відповідністю [Куліш, Гарах 2020, с. 66]. Транслітерація, на відміну від транскрипції, відтворює написання мовних одиниць через графічну систему іншої мови, орієнтуючись на візуальну форму слова [Бусел 2005, с. 1468]. Обидва способи здебільшого використовуються для передачі власних імен, географічних назв, назв компаній, пароплавів, періодичних видань. Проте в художній літературі їх застосовують дедалі рідше, оскільки передача лише звукової або графічної форми не забезпечує повноцінного розкриття значення іншомовних слів і потребує додаткових пояснень для читачів, які не володіють мовою оригіналу [Середа 2019, с. 362]. Як зазначає В. В. Лемещенко-Лагода, «транскрипція та транслітерація наближають читача до мови оригіналу, надають предмету, який вона позначає,

конотацій небуденності, оригінальності, проте здебільшого реалія залишається незрозумілою для людини і, як наслідок, втрачає своє семантико-стилістичне значення. У цьому разі використання описового методу є цілком виправданим, оскільки дозволяє заповнити суттєву прогалину в розумінні національно-культурного компоненту» [Лемещенко-Лагода 2021, с. 127]. Наприклад, для передачі лексеми «기분» («кібун») типовим у художній літературі або культурологічних текстах є застосування транскрипції «[ki.bun]/кібун» та транслітерації «gibun/кібун» у поєднанні з описовим перекладом, особливо в тих випадках, коли необхідно зберегти етнокультурну специфіку й водночас забезпечити зрозумілість для українського читача [Беннон 2008; НАН України 2019, с. 9, 163; НІКМ 2000; МФА 2005].

Однак В. С. Куліш та О. М. Гарах зазначають, що «описаний метод перекладу дозволяє відмовитися від транскрипції і зробити заміну понять, різниця між якими в умовах даного контексту незначна» [Куліш, Гарах 2020, с. 67]. Описовий переклад застосовується у випадках відсутності аналогічних виразів у мові перекладу [Культурно-специфічні 2024, с. 10]. Забезпечуючи розкриття змісту реалії, цей метод, попри притаманну йому багатослівність, сприяє точній передачі культурно-специфічних понять, часто супроводжуючись виносками або примітками, що полегшують сприйняття тексту реципієнтом [Куліш, Гарах 2020, с. 67]. Описовий переклад є поширеним у публіцистичних, наукових, есеїстичних і міжкультурних текстах. Наприклад, лексема «기분» описово передається як *«внутрішній емоційний і соціальний стан, що впливає на взаємини з іншими»*, що краще розкриває її семантичну глибину, хоча така розгорнутість може бути стилістично недоречною у художньому перекладі [Беннон 2008].

Іншим способом передачі КМЛ є калькування - точне відтворення складових елементів іншомовної одиниці засобами мови перекладу. Цей метод забезпечує збереження семантичного змісту, однак не передає національний

колорит, а кальковані утворення часто зберігають відчутну іншомовність [Куліш, Гарах 2020, с. 66]. Наприклад, культурно-маркована одиниця «기분» («кібун») зазвичай передається як «настрій» або «душевний стан», що є буквральним перекладом і лише частково відображає значення лексеми, не передаючи культурної специфіки, пов'язаної з гармонією, міжособистісною взаємодією та етикетом у корейському суспільстві [Беннон 2008]. Значна частина корейських лексем допускає кілька варіантів перекладу українською, що зумовлено метою перекладу, жанровими особливостями тексту та очікуваннями цільової аудиторії. Так, лексема «기분» («кібун»), яка належить до КМЛ, може передаватися різними способами залежно від контексту.

Ще одним способом є наближений переклад, який передбачає використання лексичної одиниці мови перекладу, що частково збігається за значенням з оригіналом. Оскільки цей спосіб може перешкоджати досягненню адекватності перекладу, він застосовується досить рідко [Куліш, Гарах 2020, с. 67]. Наближений переклад полягає в підборі поняття, яке хоч і не є точним аналогом, але має значну семантичну схожість з оригіналом і здатне передати суть описуваного явища для реципієнта.

Гіпонімічний переклад полягає у відтворенні КМЛ через одиницю з ширшим значенням, тоді як контекстуальний переклад передбачає заміну словникового відповідника на слово, логічно пов'язане з ним, з орієнтацією на контекст. В обох випадках недоліком є втрата національного колориту, що знижує автентичність [Куліш, Гарах 2020, с. 67]. Нетривіальним прикладом, що поєднує характерні риси цих способів перекладу, є корейський термін «짜파구리» (jjaraguri/джапагурі), утворений шляхом поєднання назв брендів локшини швидкого приготування «짜파게티» (jjaragetі/джапагеті) та «너구리» (noguri/ногурі), який не має безпосередніх відповідників. З метою адаптації терміна було створено лексему «рамдон» (від японських «рамен» і «удон»), яка, хоча й не відтворює точну денотативну структуру оригіналу, до того ж утворена

з лексем іншомовного походження, все ж передає змістове та функціональне навантаження одиниці й загалом більш поширена в міжкультурному контексті [Андріанакі 2021, с. 4]. Такий спосіб перекладу поєднує риси кількох стратегій: наближеної (заміна на загальновідомі одиниці), гіпонімічної (узагальнення значення) та контекстуальної (урахування прагматичних і жанрових параметрів) [Бейкер 1992, с. 21, 26, 28, 37, 38]. Цей приклад демонструє, що передача КМЛ часто вимагає гнучкого підходу, що не обмежується однією стратегією. Як зауважує М. Бейкер, спроби співвідносити типи нееквівалентності з окремими перекладацькими стратегіями є методологічно необґрунтованими, оскільки перекладацький процес передбачає варіативність рішень залежно від контексту та цілей перекладу [Бейкер 1992, с. 26].

Якщо традиційні способи перекладу виявляються неефективними, перекладач може вдаватися до словотворення для відтворення поняття, семантично наближеного до оригінального терміна. Такий підхід дозволяє зберегти цілісність лексеми, відтворивши її специфіку, а створені одиниці, що репрезентують культурні особливості мови-джерела, з часом можуть інтегруватися в мову перекладу як органічна частина [Куліш, Гарах 2020, с. 67].

Отже, підвищена зацікавленість до взаємозв'язку мови й культури в лінгвістиці та лінгвокультурології зумовлена труднощами перекладу КМЛ, що потребує урахування мовних і культурних чинників. Адекватна передача таких одиниць вимагає від перекладача глибокої соціокультурної обізнаності, а дослідження перекладацьких стратегій має як теоретичне, так і практичне значення для міжкультурної комунікації.

Висновки до першого розділу

У межах першого розділу ми дійшли таких висновків, що висвітлюють основні аспекти теоретичних засад перекладу КМЛ. Зокрема, КМЛ відіграє важливу роль у процесі міжкультурної комунікації, оскільки є носієм етнокультурних сенсів та інструментом вираження національної ідентичності.

Крім того, КМЛ репрезентує світогляд, традиції, ментальні установки та історичну пам'ять певного етносу, що зумовлює необхідність адекватного перекладу для збереження культурної автентичності та належної трансляції національно специфічних значень.

У підрозділі 1.1 здійснено системний аналіз поняття та класифікації КМЛ, водночас в науковій літературі простежується відсутність єдиної класифікації КМЛ, що зумовлено різними підходами, які поділяються на три основні. Перша класифікація відносить КМЛ до БЛ, об'єднуючи її з такими термінами, як реалії, екзотизми, варваризми, фонові та етномаркована лексика. Друга класифікація ототожнює КМЛ із БЛ, розглядаючи відповідні терміни як синонімічні та взаємозамінні поняття. Найбільш обґрунтованою вважається третя класифікація, згідно з якою БЛ розглядається як складник КМЛ, до якої належать всі згадані вище лексичні одиниці. Водночас навіть цей підхід потребує уточнень, адже деякі одиниці, зокрема асоціативні реалії, не підпорядковуються БЛ, що засвідчує складність і багаторівневість аналізованого явища. У тісному зв'язку з цим у мовознавстві набуває широкого поширення типологічна класифікація КМЛ, відповідно до якої лексеми групуються за змістовими сферами, такими як лексика, пов'язана з міським життям, релігійно-духовна термінологія, соціальні реалії, сімейно-ієрархічні відносини, побут і традиції, історико-культурні поняття та адміністративно-політична лексика. Розгляд культурно-маркованих одиниць у контексті різних лінгвістичних, культурологічних та перекладознавчих підходів підтвердив, що КМЛ є складною категорією, яка охоплює лексичні одиниці, що мають виразний національно-культурний компонент, акумулюють культурну інформацію та функціонують як маркери національної ідентичності. Суттєвою особливістю КМЛ є не лише семантична відмінність від загальноновживаних мовних одиниць, але й виконання специфічних прагматичних функцій у межах тексту. Зокрема, ідентифікаційна, експресивна, сигнальна, меморативна та оцінна функції дозволяють визначити комунікативну роль КМЛ у художньому дискурсі й обґрунтовано добирати перекладацькі стратегії з урахуванням жанрових, стилістичних та культурних особливостей

оригіналу. Це створює підґрунтя для подальшого аналізу перекладу КМЛ на прикладі прозових творів Кім Еран.

У підрозділі 1.2 було зосереджено увагу на лінгвокультурологічних засадах перекладу КМЛ, зокрема на проблемі безеквівалентності. БЛ, що позначає явища, які є унікальними для однієї культури й не мають прямого відповідника в іншій, є основним викликом для перекладача. Переклад таких одиниць вимагає не лише лексичної еквівалентності, а й врахування культурного контексту обох мов, що потребує глибокого розуміння культурних концептів і міжкультурного посередництва. Відтак, перекладацька діяльність стає когнітивною та інтерпретаційною, де перекладач виступає не тільки як мовний транслятор, а і як інтерпретатор культурних смислів.

Також були розглянуті основні теоретичні підходи до перекладу КМЛ. Визначено, що ефективний переклад таких одиниць вимагає комплексного підходу, який включає врахування лексико-семантичних, культурних, соціокультурних та прагматичних характеристик тексту. Різноманітні способи перекладу, такі як транслітерація, транскрипція, калькування, описовий, наближений, гіпонімічний та контекстуальний переклад, а також створення нових відповідників, мають свої переваги та обмеження залежно від певного контексту та потреб цільової аудиторії. Крім того, передача КМЛ часто вимагає гнучкого підходу, що не обмежується застосуванням лише однієї перекладацької стратегії. Ключовими факторами вибору самої стратегії є тип тексту, характеристика цільової аудиторії, а також культурні й соціальні умови сприйняття.

Процес передачі потребує не лише мовної компетентності, але й знань у сфері лінгвістики, культурології та міжкультурної комунікації. Ефективна передача КМЛ вимагає адаптивних перекладацьких стратегій. Теоретичні розробки у перекладознавстві формують підґрунтя для подальших досліджень у цій галузі.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ У ЗБІРЦІ КІМ ЕРАН «바깥은 여름»

2.1. Класифікація культурно-маркованої лексики у збірці Кім Еран «바깥은 여름»

Сучасна корейська проза дедалі частіше стає предметом зацікавлення не лише літературознавців, а й дослідників у галузі перекладознавства. Однією з найяскравіших представниць цього напрямку є Кім Еран - письменниця нового покоління, яка здобула широке визнання завдяки майстерному відображенню реалій сучасного південнокорейського суспільства. Її художній доробок, що охоплює переважно коротку прозу, вирізняється стриманою емоційністю, увагою до деталей буденного життя та вмінням створювати психологічно глибокі образи за допомогою мовчання, пауз і недомовленості [Кім 2025].

Збірка оповідань «바깥은 여름» (А надворі - літо) є однією з ключових у творчості авторки. Написана у 2017 році після трагедії порома «세월호», збірка поєднує сім історій, у яких тема втрати та скорботи передається крізь призму буденних ситуацій і глибоко особистісних переживань. Перекладене видання українською мовою з'явилося у 2023 році, що створило підґрунтя для міжкультурного діалогу [Кім 2025; Кім 2023].

Художні тексти Кім Еран, зокрема збірка «А надворі - літо», є цінним матеріалом для дослідження класифікацій КМЛ, оскільки містять значну кількість лексичних одиниць, тісно пов'язаних із національним контекстом. До таких одиниць належать БЛ: (реалії, фонові лексика, етномаркована лексика, екзотизми, варваризми та культуреми), які групуються за змістовими сферами - так звані типологічними групами, - такими як лексика, пов'язана з міським життям, релігійно-духовна термінологія, соціальні реалії, сімейно-ієрархічні відносини, побут і традиції, історико-культурні поняття та адміністративно-політична лексика. Окрім типу й тематичної належності, культурно-маркована лексика виконує низку прагматичних функцій у межах художнього тексту:

ідентифікаційну, експресивну, сигнальну, меморативну й оцінну. Врахування цих функцій уможливило цілісне осмислення ролі лексеми. Аналіз КМЛ може відбуватися як у межах мови оригіналу, так і з урахуванням мови перекладу. Проте загальноприйнятим та змістовнішим є перший спосіб, адже точність класифікації не залежить від точності передачі значення.

У межах підрозділу було здійснено класифікацію КМЛ, репрезентованої в збірці оповідань «바깥은 여름» (А надворі - літо) авторки Кім Еран відповідно культурного змісту та функціонального навантаження. Приклади структуровано за шістьма типами КМЛ - реалії, культурами, етномаркована лексика, фонові лексика, екзотизми та варваризми - та згруповано відповідно до релевантних семантичних доменів. Класифікацію укладено на основі опрацьованих теоретичних моделей, запропонованих О. Садовніковою і Н. Коломієць, М. Мірджаліловою, В. Кулішем і О. Гарах, О. Тупицею і Л. Зімаковою, О. Степанюк, Н. Джаббаровою, К. Кітриш, Н. Марковською, із внесенням авторських доповнень. Наведений перелік містить приклади КМЛ із тлумаченням значення, типологічною характеристикою, зазначенням прагматичної функції та коротким коментарем щодо культурного контексту. З метою кращого розуміння значення лексем, подано орієнтовне тлумачення українською мовою. Повноцінний аналіз способів перекладу здійснюється у підрозділі 2.2. Такий підхід дозволив виявити типові моделі репрезентації національно-культурної специфіки у художньому тексті та створити підґрунтя для подальшого аналізу перекладацьких стратегій її відтворення.

1. Культурно-маркована лексика (Реалії): вимагаючи спеціального перекладацького підходу. До реалій часто відносять назви об'єктів побуту, історичні події, постаті національного значення, а також елементи міфологічної традиції, що є унікальними для певної етнокультурної спільноти [Мірджалілова 2022, с. 203].

은평구 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Реалія)/(аспект етномаркованості); **Функція:** Оцінна; **Типологічна класифікація:** реалії, пов'язані із міським життям (соціальні реалії); **Значення:** Район в Сеулі, звичайний житловий мікрорайон, який в тексті протиставляється елітному району «강남»; **Коментар:** У межах тексту, «은평구» можна класифікувати як реалію, оскільки це конкретний район Сеулу. Однак, оскільки район протиставляється «강남» - символу елітності та соціальної нерівності, варто додати уточнення про аспект етномаркованості (соціальний підтекст), який робить «은평구» символом більш «звичайного» району, що сприяє кращому розумінню контексту соціальної нерівності. Саме тому лексема виконує **оцінну функцію**, транслюючи культурні уявлення про соціальний статус.

입동 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Реалія); **Функція:** Меморативна; **Типологічна класифікація:** Історико-культурні поняття; **Значення:** Початок зими за традиційним корейським календарем; **Коментар:** Сезонний термін, що використовується в контексті сільськогосподарських робіт і свят. Вказує на циклічність часу, усталену ритуальність та прив'язку до аграрного способу життя. Відтак, лексема виконує **меморативну функцію**, актуалізуючи колективну історико-культурну пам'ять і традиційну систему сприйняття сезонності в корейському суспільстві.

평 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Реалія); **Функція:** Ідентифікаційна; **Типологічна класифікація:** Побут і традиції; **Значення:** Традиційна одиниця виміру, що використовується для опису житлової площі. Один «평» дорівнює площі одного традиційного корейського матраца «요»; **Коментар:** «평» є унікальною культурно-маркованою лексемою, що відображає специфіку корейського побуту та житла, адже ця одиниця виміру не має прямого аналога в міжнародних системах і зберігає важливе місце в корейській культурі та традиціях. Лексема виконує **ідентифікаційну функцію**, маркуючи належність до традиційного соціокультурного простору, специфічного для Кореї.

전세 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Реалія); **Функція:** Сигнальна; **Типологічна класифікація:** Соціальні реалії (економічний аспект); **Значення:** Система оренди житла, де орендар сплачує велику заставу замість щомісячних орендних платежів; **Коментар:** У контексті твору «전세» згадується як аспект життя, що стосується ситуації з житлом у Кореї, без акценту на деталі системи, тому може класифікуватися як реалія. Система «전세» є частиною соціальної реальності та економічної практики в Кореї, але в даному контексті вона позначає аспект життя, який інтуїтивно зрозумілий корейському читачеві й сигналізує про культурну специфіку побутових обставин. Саме тому лексема виконує **сигнальну функцію**, маркуючи межу між етнокультурними системами й активізуючи специфічні знання адресата.

졸음 쉼터 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Реалія); **Функція:** Ідентифікаційна; **Типологічна класифікація:** Адміністративно-політична лексика; **Значення:** Спеціально облаштовані зони для відпочинку водіїв на міжміських трасах Південної Кореї; **Коментар:** «졸음 쉼터» є реалією, оскільки це частина специфічної транспортної інфраструктури, яка була впроваджена в Південній Кореї для зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод через сонливість водіїв. Це явище тісно пов'язане з урядовою політикою Кореї і є КМЛ, адже концепція таких зон відпочинку, хоч і була запозичена, у Кореї набула власної соціокультурної форми. Лексема виконує **ідентифікаційну функцію**, оскільки позначає об'єкт, притаманний лише певному культурному простору, ідентифікуючи транспортну систему як частину корейської державної інфраструктури.

2. Культурно-маркована лексика (Культуреми) - підкреслюють відмінність мови від інших етнічних і культурних систем за допомогою лакун. Передається через лінгвокультуреми за допомогою культурних асоціацій, оцінних значень, системи цінностей та мовних одиниць. [Кітриш 2024, с. 7-8].

강릉 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Культурема); **Функція:** Меморативна; **Типологічна класифікація:** лексика, пов'язана з міським життям (аспект побуту і традицій); **Значення:** Місто на сході, яке славиться своєю історією, природною красою, традиціями та гастрономічними особливостями; **Коментар:** є культуремою, оскільки містить **не лише географічний компонент**, але й глибокий культурний та соціальний **підтекст**. Відображаючи корейські гастрономічні та побутові традиції, зокрема у *сцені* приготування традиційної страви, пов'язаної з дитинством героїні та її матір'ю, родом з Каннина. У *творі*, вживання супу з кісток, що асоціюється з «강릉», акцентує на спадкоємності гастрономічної культури та передачі традицій між поколіннями. Таким чином, Каннин постає не лише як географічна локація, а і як символ культурної спадщини та соціальних звичаїв. Саме тому виконує **меморативну функцію**, актуалізуючи колективну пам'ять та культурно-побутові практики з аспектами ідентифікаційної (культурна локалізація) та оцінної (традиції як позитивна цінність) функцій.

강남 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Культурема); **Функція:** Оцінна; **Типологічна класифікація:** Соціальні реалії; **Значення:** Район у Сеулі, відомий елітним статусом жителів та архітектури; **Коментар:** «강남» є культуремою, оскільки його значення вийшло за межі простого фізичної локації і стало символом **соціального статусу та стилю життя**. Це місце асоціюється з розкішшю, модою і економічною елітою, що робить його культурним символом сучасного корейського суспільства. Лексема «강남» стала навіть частиною світової культури завдяки пісні "**Gangnam Style**", що додає додатковий рівень культурної значущості. Саме тому виконує **оцінну функцію**, адже транслює стереотипи, пов'язані з високим соціальним статусом.

홍삼진액 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Культурема); **Функція:** Експресивна; **Типологічна класифікація:** Побут і традиції (традиційна медицина); **Значення:** Концентрований екстракт червоного женьшеню, що широко використовується в традиційній корейській медицині для покращення

імунітету, зняття втоми, поліпшення кровообігу та підвищення витривалості;
Коментар: **홍삼진액** є культуремою, оскільки *в межах тексту* згадується не лише як товар, а і як **символ корейських традицій і соціальних норм**. У *контексті твору* стає важливим елементом соціальної взаємодії, виражаючи турбота про здоров'я і повагу. Тому виконує **експресивну функцію**, посилюючи емоційний зміст та підкреслюючи культуру піклування з аспектами ідентифікаційної (корейська традиція) та сигнальної (норма поведінки) функцій.

3. Культурно-маркована лексика (Етномаркована лексика) – описує денотат, спираючись на уявлення мовної спільноти про певне явище національної культури - як матеріальної, так і духовної [Марковська 2015, с. 23].

불교 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Етномаркована лексика); **Функція:** Ідентифікаційна; **Типологічна класифікація:** Релігійно-духовна термінологія; **Значення:** «불교» (Буддизм) - релігія, яка має специфічні риси в Південній Кореї, зокрема через «선종» (школу Сон), що акцентує увагу на медитації; **Коментар:** «불교» є ЕМЛ в контексті Південної Кореї, оскільки корейський буддизм відрізняється від інших шкіл, таких як японський «禪仏教» (дзен-буддизм), тайський «เถรวาท» (Тхеравада) чи китайський «禪宗»(Чань-буддизм), зокрема через практики та філософію «선불교» (Сон-буддизму), що є важливою частиною корейської культури та релігії. Саме тому виконує **ідентифікаційну функцію**, маркуючи належність до етнорелігійного контексту та відображаючи культурно специфічну духовність.

새끼 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Етномаркована лексика); **Функція:** Експресивна; **Типологічна класифікація:** Соціальні реалії (сімейно-ієрархічний аспект); **Значення:** Лексема «새끼» (секкі) може мати кілька значень залежно від контексту: 1) позначення дитинчат тварини, 2) образливе звернення до людини (виражає агресію чи зневагу), 3) ієрархічне звернення до молодшої, недосвідченої людини (часто з негативним забарвленням); **Коментар:** «새끼» є етномаркованою лексемою з багатозначною семантикою, характерною для

корейської культури, що насамперед відображає **соціальну ієрархію**. Зазвичай використовується для вираження зневаги до людини, тому у *творі* передусім виконує функцію **соціального маркера**. Водночас лексема набуває **сімейно-ієрархічного відтінку в контексті** скорботи матері за дитиною. Хоча подібні терміни наявні в інших культурах, ця лексема має унікальне значення, специфічне для корейського культурного простору. Тому виконує **експресивну функцію**, підсилюючи емоційну напругу. Лексема також має зневажливе значення, але в контексті скорботи натякає на близькі родинні зв'язки, тобто має аспекти оцінної та ідентифікаційної функцій.

김치 - **Тип КМЛ**: Безеквівалентна лексика (Етномаркована лексика); **Функція**: Ідентифікаційна; **Типологічна класифікація**: Побут і традиції (кулінарія); **Значення**: Традиційна корейська квашена страва з овочів, здебільшого ферментована капуста; **Коментар**: Позначає культурно специфічний об'єкт корейської кухні, що **не має точного відповідника** в інших мовах. Це національний гастрономічний символ, який репрезентує ще й соціокультурну ідентичність. Саме тому виконує **ідентифікаційну функцію**, маркуючи належність до культурного простору та позначаючи знаковий елемент кухні.

성수대교 - **Тип КМЛ**: Безеквівалентна лексика (Етномаркована лексика); **Функція**: Меморативна; **Типологічна класифікація**: Історико - культурні поняття; **Значення**: Міст через річку «한강» у Сеулі, яка є важливим елементом міської інфраструктури та історії; **Коментар**: Значення виходить за межі звичайної інфраструктури, набуваючи символічного змісту і відображаючи **культурну спадщину та колективну пам'ять** про трагічну подію - обвал мосту в 1994 році. У суспільстві асоціюється з людською помилкою, соціальною відповідальністю та процесом відновлення. Саме тому виконує **меморативну функцію**, актуалізуючи суспільно значущі події та зміни.

시아머니 - **Тип КМЛ**: Безеквівалентна лексика (Етномаркована лексика); **Функція**: Оцінна; **Типологічна класифікація**: Сімейно-ієрархічні відносини; **Значення**: Свекруха, мати чоловіка; **Коментар**: Лексема має виражене

культурне навантаження у суспільстві, виступаючи фігурою з особливим статусом, що встановлює правила навіть у сім'ях дітей. В українському контексті, до прикладу, свекруха також може бути авторитетом у сім'ї, але це радше індивідуальна особливість, тоді як у Південній Кореї - усталена культурна норма. Саме тому виконує **оцінну функцію**, транслюючи соціальні очікування, ієрархію та культурні норми, що визначають роль старших у сім'ї.

4. Культурно-маркована лексика (Фонова лексика): хоча й допускає можливість перекладу, не завжди відповідає безпосередньо за змістом, а часто має значення, що потребує культурологічного тлумачення.

라이언 인형 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Фонова лексика); **Функція:** Сигнальна; **Типологічна класифікація:** Соціальні реалії; **Значення:** Лялька або плюшевий емотикон, популярний персонаж корейської соціальної мережі KakaoTalk; **Коментар:** «라이언 인형» згадується як звичайний предмет, без акценту на культурне чи соціальне значення *в контексті твору*, тому класифікується як фонова лексика. Розглянутий як соціальна реалія, оскільки є важливою частиною соціальної та споживчої культури. Емотикони символізують культурні тренди, що сигналізують про належність до певного соціального й вікового кола. Саме тому лексема виконує **сигнальну функцію**, позначаючи культурну специфіку та дистанцію.

로보카 폴리 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Фонова лексика); **Функція:** Сигнальна; **Типологічна класифікація:** Побут і традиції; **Значення:** Південнокорейський анімаційний дитячий серіал; **Коментар:** є фоновою лексикою в контексті Південної Кореї, оскільки це популярний дитячий серіал, який став елементом повсякденного побуту. Термін і не потребує пояснень для носіїв, однак для іноземного читача виконує сигнальну функцію, позначаючи елемент національного культурного продукту, що сигналізує про специфіку дитячої розважальної культури. Проте лексема відображає загальновідомий культурний елемент, тому не є специфічною культурною реалією, яку потрібно адаптувати чи пояснювати.

5. Культурно-маркована лексика (Екзотизми): слова та вирази, запозичені з інших мов для передачі національного колориту певної країни [Садовнікова, Коломієць 2013, с. 81-82].

하우스 푸어 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Екзотизм); **Функція:** Оцінна; **Типологічна класифікація:** Соціальні реалії; **Значення:** Людина, яка придбала житло за допомогою кредиту, але через високі борги не може дозволити собі інші витрати на життя; **Коментар:** є екзотизмом як для корейської, так і для української аудиторії. Хоча термін виник на основі західного явища, зокрема в США, набув особливої форми в Кореї після фінансової кризи 2008 р., тому є екзотизмом, адаптованим до умов корейського суспільства. У тексті репрезентує **соціальну проблему та економічну нерівність**, а також транслює негативну оцінку ситуації. Тож виконує **оцінну функцію**, відображаючи критичне ставлення до соціально-економічних реалій, пов'язаних із житловою політикою.

6. Культурно-маркована лексика (Варваризми): зберігають структурні риси мови-джерела і не повністю адаптовані до фонетичних чи морфологічних норм мови-реципієнта [Варваризми 2022, с. 40].

핸드폰 - **Тип КМЛ:** Безеквівалентна лексика (Варваризм); **Функція:** Ідентифікаційна; **Типологічна класифікація:** Побуту і традицій; **Значення:** «핸드폰» означає мобільний телефон і є популярним терміном у Південній Кореї; **Коментар:** є варваризмом у корейській мові, оскільки походить від англійського *handphone*. Водночас у Південній Кореї лексема широко вживана в повсякденному мовленні, позначаючи предмет щоденного вжитку. Застосування «핸드폰» у художньому тексті маркує належність персонажа до певного мовного та культурного середовища. Таким чином, лексема виконує **ідентифікаційну функцію**, сигналізуючи про специфіку мовної норми та культурної адаптації іншомовних запозичень у корейському повсякденні.

У результаті аналізу 91 культурно-маркованої лексеми у збірці Кім Еран «바깥은 여름» (А надворі - літо) було визначено кількісне співвідношення та типологічну класифікацію. Найбільшу частку займають реалії (35%) та ЕМЛ (25%), що відображає акцент на побутових та культурних реаліях. Культуреми складають 20%, фонова лексика - 10%, варваризми - 6%, екзотизми - 4%. За типологічними ознаками, найчастіше зустрічаються соціальні реалії (30%) та лексика, пов'язана з побутом і традиціями (30%). Лексика, пов'язана з міським життям, та історико-культурні поняття складають по 13%, сімейно-ієрархічні відносини - 10%. Найменше представлено адміністративно-політичну лексику (2%) та релігійно-духовні терміни (2%). Відповідно, усі типи КМЛ у збірці репрезентують різні типологічні групи у специфічний спосіб. Лексика, пов'язана з міським життям, здебільшого реалізується через реалії та культурами. Невеликий відсоток релігійно-духовної термінології представлено за допомогою ЕМЛ та фонової лексики, а соціальні реалії, що складають значну частину збірки, найчастіше передаються за допомогою екзотизмів, ЕМЛ та реалій. Сімейно-ієрархічні відносини представлені переважно фоновою лексикою та ЕМЛ. Побут і традиції передаються за допомогою реалій, культурем та варваризмів. Історико-культурні поняття здебільшого реалізуються через ЕМЛ, реалії та культурами. Адміністративно-політична лексика найменше спостерігається у тексті, але її репрезентацію забезпечують варваризми та реалії. Крім типу та змістової групи, проаналізовані одиниці виконують також функціональне навантаження. Найчастіше КМЛ реалізує ідентифікаційну функцію - 33 прикл. ($\approx 36\%$), що проявляється у маркуванні приналежності до культурного, соціального або регіонального простору. **Меморативна функція** - 18 прикл. ($\approx 20\%$), що пов'язана з актуалізацією історичної пам'яті, культурних традицій або дитячих спогадів. **Оцінна функція** - 14 прикл. ($\approx 15\%$), що слугує трансляцією соціальних стереотипів, ієрархічних відносин чи норм поведінки. **Експресивна функція** - 13 прикл. ($\approx 14\%$), що посилює емоційний або стилістичний ефект. **Сигнальна функція**, яка маркує культурну дистанцію або контраст - 13 прикл. ($\approx 14\%$). У низці випадків одна лексема виконує кілька функцій одночасно, що підкреслює

багатокомпонентну семантичну природу КМЛ та її важливу роль у передачі культурного контексту. Типи КМЛ в поєднанні з типологічною класифікацією створюють додатковий шар культурного контексту, який підкреслює аспекти корейського суспільства та демонструє необхідність подальшого аналізу перекладацьких стратегій.

2.2. Аналіз способів передачі культурно-маркованої лексики у перекладі «А надворі - літо»

У процесі міжмовної та міжкультурної комунікації переклад КМЛ становить одну з найскладніших задач, що постають перед перекладачем. Через глибоку вкоріненість у національну традицію, побут, релігійні уявлення та ментальні стереотипи, КМЛ часто втрачає первісну семантичну насиченість або набуває нових конотацій у цільовій культурі. Саме тому вибір способу перекладу таких одиниць потребує зваженого підходу та врахування не лише мовних, а й екстралінгвістичних чинників. Транскрипція та транслітерація сприяють збереженню фонетичної та графічної подібності, зберігаючи культурний колорит, проте часто не розкривають семантику лексеми. Калькування передбачає дослівну передачу структури оригіналу, ефективну для номінативних одиниць, але потенційно незрозумілу у цільовій культурі. Описовий переклад та створення нового відповідника застосовуються за відсутності аналогів у цільовій культурі або при значній культурній дистанції. Наближений переклад адаптує КМЛ до реалій цільової культури через лексеми, які функціонально відповідають оригіналу, але можуть відрізнятися за семантикою. Гіпонімічний переклад використовує загальніші поняття для уникнення культурних лакун. Контекстуальний переклад забезпечує передачу значення з урахуванням ситуаційного контексту, зберігаючи прагматичну функцію та конотативне навантаження. Вибір перекладацької стратегії визначається прагматичною функцією тексту, жанровими особливостями та читацькою аудиторією. У підрозділі розглядалися основні стратегії, застосовані перекладачем у процесі передачі культурно специфічних елементів збірки «바깥은 여름» (А надворі -

літо) авторки Кім Еран, наведених у підрозділі 2.1., з метою виявлення закономірностей передачі корейської КМЛІ українською мовою.

1. Спосіб перекладу: Транскрипція

1). 은평구 - Инпхьон; 2). 김치 - Кімчі

2. Спосіб перекладу: Транскрипція + Описовий переклад

1). 강릉 - Каннин; 2). 강남 - Ганнам

3. Спосіб перекладу: Транслітерація.

1). 라이언 인형 - Раян *1; 인형 (лялька, іграшка) - опущено

4. Спосіб перекладу: Транслітерація + Описовий переклад

1). 라이언 인형 - Левеня Раян *2; 인형 (лялька, іграшка) - опущено

5. Спосіб перекладу: Гіпонімічний переклад

1). 입동 - Настає зима	5). 홍삼진액 - Женьшень *1
2). 평 - Квадратні метри	6). 불교 - Буддизм
3). 전세금 - Застава *1	7). 시어머니 - Свекруха
4). 줄임 쉽터 - Парковка *1	8). 핸드폰 - Телефон

6. Спосіб перекладу: Гіпонімічний переклад + Описовий переклад

1). 홍삼진액 - Екстракт женьшеню *2

7. Спосіб перекладу: Контекстуальний переклад

1). 전세 보증금 - Оренда *2

- **Оригінал:** 많은 경우 매매가와 전세 보증금 차가 크지 않았고, 조건 맞는 전셋집을 구하기 어려웠을뿐더러 이사라면 지긋지긋하던 차였다.
- **Переклад:** За оренду зрештою заплатили б стільки ж, а от знайти квартиру для найму, щоб ідеально нам пасувала, було нелегко, та й перспектива переїздів не радувала.

2). **졸음 쉼터** - Продавати каву *2

- **Оригінал:** 할머니는 **졸음 쉼터**에서 휴게소로 일터를 옮겼고, 찬성 또한 훌쩍 자라 아무데서나 울지 않는 소년이 됐다.
- **Переклад:** Бабуся вже не **продавала каву**, а влаштувалася на острівцець відпочинку.

3). **개새끼** - Собацюра *1

- **Оригінал:** 그러니까 내가 개새끼 도로 갖다놓으라 했어 안 했어?
- **Переклад:** Собаку до лікарні? Людина собі те дозволити не може, а він **собацюру** лікувати зібрався.

4). **내 새끼** - Моє дитя *2

- **Оригінал:** 아이고, 우리 막내, 아까워서 어떻게 해. 허무해서 어떻게 해. 내 새끼……” 하고 흐느꼈다.
- **Переклад:** Бідний мій синочок, мій молодшенький. Як без тебе жити? **Моє дитя...**

5). **로보카 폴리** - Герої мультика про машинки

- **Оригінал:** 아내는 영우 방 창문에 ‘로보카 폴리’가 그려진 롤스크린을 달고
- **Переклад:** На вікна в його кімнатці повісили ролети зі зображенням **героїв мультику про машинки**

8. Спосіб перекладу: Контекстуальний переклад + Описовий переклад

1). **졸음 쉼터** - Зупинка для «сонних» водіїв *3

- **Оригінал:** 휴게소에서 월급을 받기 전, 찬성의 할머니는 **졸음 쉼터**에서 몇 년간 커피를 팔았다.
- **Переклад:** До того як влаштуватися на фудкорт, бабуся кілька років продавала каву на **зупинці для «сонних» водіїв** + *примітка:* «З метою запобігання дорожньо-транспортним пригодам, на міжміських трасах Кореї облаштовані місця для паркування, де втомлені водії мають можливість перепочити та поспати.»

9. Спосіб перекладу: Наближений переклад

1). 전세버스 - Автобус, що розвозив запрошених після весілля *3

- **Оригінал:** 신랑측 전세버스에서 내려, 지인들과 인사를 나눈 뒤 지하철역 쪽으로 몸을 트는데 대학 동기 몇몇이 팔뚝을 잡았다.
- **Переклад:** Автобус, що розвозив запрошених після весілля, під'їхав до станції метро Південний автовокзал.

2). 홍삼진액 - Женьшеневий екстракт *3

- **Оригінал:** 빈손으로 가기 뒤탈해 정관장서 파는 홍삼진액을 한 상자 사들고 문을 두드렸다.
- **Переклад:** З пустими руками йти було якось негарно, тож прикупив набір женьшеневого екстракту відомого бренду.

3). 새끼 - Псих *3

- **Оригінал:** 뭘 소리야. 이 새끼 완전 또라이네.
- **Переклад:** Ти диви, що меле. Ну і псих.

4). 하우스 푸어 - Бідняк з хатою

- **Оригінал:** 그때마다 나는 “그래봤자 하우스 푸어”라고 겸연쩍게 변명했다. 한 녀석은 “나는 그냥 푸어인데 그래도 너는 하우스 푸어니 얼마나 좋냐”고 받아쳤다.
- **Переклад:** «Був бідняк, став бідняк з хатою», - сором'язливо виправдовувався перед ними. Один з товаришів на це відповів: «Ну й радій, бо я й досі просто бідняк».

10. Спосіб перекладу: Калькування

1). 성수대교 - Міст Сонсу

Аналіз способів перекладу КМЛ збірки «바깥은 여름» (А надворі - літо) авторки Кім Еран дозволив виявити низку специфічних особливостей перекладу корейських КМЛ українською мовою. Виявлені стратегії демонструють адаптаційний підхід, спрямований на збереження культурної маркованості

лексем з одночасним забезпеченням зрозумілості для цільової аудиторії. Провідною особливістю є **переважне застосування гіпонімічного способу перекладу** (8 прикл.), що застосовується для передачі *реалій*, *ЕМЛ* та *варваризмів*. Такий підхід дозволяє узагальнити культурно специфічні поняття до зрозумілих у цільовій культурі термінів.

Суттєву особливість передачі семантики *культурем* та *ЕМЛ* відіграє **контекстуальний переклад**, який спрямований на збереження прагматичного значення, особливо у випадках із конотативним навантаженням. Комбінація **контекстуального та описового перекладу** застосовується для передачі *реалій*, що вимагають роз'яснення у примітках.

Особливістю передачі корейської КМЛ також визначається активне використання великої кількості комбінативних способів перекладу. Описовий переклад та його комбінації є ефективними для передачі складних концептів, які не мають прямих відповідників в українській мові. Зокрема, це характерно для *реалій*, *ЕМЛ* та *культурем*.

Транскрипція та транслітерація застосовуються для *культурем*, *ЕМЛ* та *фонові лексики*, що забезпечує збереження фонетичної подібності та культурної маркованості. У випадках із додатковим культурним контекстом застосовано **транскрипцію/транслітерацію + описовий переклад**.

Наближений переклад використовується для передачі *екзотизмів* та *варваризмів*, які не мають чіткого відповідника у цільовій культурі. Такий підхід дозволяє зберегти зміст, наближаючи його до реалій українського читача. Застосування різних стратегій перекладу демонструє прагнення перекладача досягти балансу між збереженням культурної маркованості оригіналу та забезпеченням зрозумілості для цільової аудиторії. Подальший розгляд зосереджуватиметься на оцінці адекватності цих перекладацьких рішень та їх впливу на сприйняття тексту, що буде детально розглянуто у підрозділі 2.3.

2.3. Оцінка адекватності перекладацьких рішень та їх вплив на сприйняття тексту

Оцінка адекватності перекладацьких рішень є ключовим етапом у дослідженні особливостей перекладу КМЛ, відповідно, у цьому підрозділі було здійснено аналіз перекладацьких стратегій, який дозволив оцінити адекватність передачі значення та функцій КМЛ у перекладі, визначити найбільш успішні способи перекладу та виявити менш ефективні рішення. Водночас була проведена порівняльна оцінка, що дозволила виявити альтернативні варіанти, які могли б бути доцільнішими для досягнення більшої адекватності в передачі оригінального змісту.

У результаті дослідження визначено, що ефективне відтворення КМЛ у перекладі значною мірою залежить не лише від точності переданого значення, а й від збереження первинної функції лексеми у контексті. Збереження функцій досягається перекладачем завдяки використанню описового, контекстуального та гіпонімічного перекладу, які забезпечують як змістову точність, так і прагматичну відповідність. Натомість калькування або наближений переклад нерідко призводять до втрати частини змісту та культурного значення.

Найбільш ефективним перекладацьким рішенням є використання гіпонімічного перекладу для передачі реалій (입동 - настає зима, 평 - квадратні метри, 전세 - застава). Це дозволило узагальнити культурно специфічні явища до зрозумілих для цільової аудиторії понять, забезпечивши не лише змістову точність, але й збереження сигнальної або ідентифікаційної функції, мінімізуючи культурні лакуни. **Не менш ефективним** є поєднання транскрипції з описовим перекладом для передачі культурем (강릉 - Каннин (в контексті гастрономічних традицій у поєднанні з приміткою про локацію), 강남 - Ганнам (з акцентом на престижність району), що сприяло збереженню меморативної функції, пов'язаної з культурною пам'яттю та символічним навантаженням, розширюючи культурну обізнаність українського читача. **Доволі успішним** виявилось поєднання контекстуального перекладу з описовим для вираження ЕМЛ (홍삼진액 - екстракт женьшеню (з приміткою про цінність подарунка), 새끼 -

моє дитя (у контексті скорботи), 전세 - оренда). Застосування контекстуального перекладу дозволяє зберегти експресивну й оцінну функцію, зокрема у багатозначних лексемах. Додавання приміток сприяє збереженню змістової багатогранності.

Менш ефективним перекладацьким рішенням є калькування (성수대교 - міст Сонсу). У цьому випадку калькування зберегло номінативне значення, але втратило історико-культурний (меморативний) контекст, пов'язаний із трагедією 1994 року. **Альтернативним варіантом** є транскрипція у поєднанні з описовим перекладом: Сонсу (із приміткою про обвал мосту та культурним значенням у соціумі). **Також менш ефективним** виявився наближений переклад (하우스 푸어 - бідняк з хатою), позбавивши фразу змістового забарвлення, пов'язаного з економічною кризою 2008 р.. **Альтернативою** є використання наближеного перекладу у поєднанні з описовим (приміткою про економічний контекст). В деяких випадках **недовершеним** для повноцінного відтворення функцій в емоційно напружених епізодах виявляється використання контекстуального перекладу (새끼 - псих), адже узагальнене значення «псих» передає лише одну з конотацій, ігноруючи повне емоційно забарвлене значення лексеми в контексті. **Альтернативний варіант:** Контекстуальний + Описовий переклад. Також доцільним буде зазначити **додаткові альтернативи**, побудовані на власному досвіді читача. Для передачі лексеми 졸음 쉼터, було застосовано три способи перекладу (гіпонімічний, контекстуальний та описовий), які дозволили відтворити семантичне та змістове навантаження (сигнальну і функціональну складові). Проте в деяких контекстах, замість «продавати каву», легше сприймався б переклад, наприклад, «місце для відпочинку водіїв», для забезпечення цілісності образу, оскільки, під час прочитання, доводилося повертатися назад для повноцінного розуміння контексту. Також у випадку з 홍삼진액 - женьшеневий екстракт, візуально приємнішим було б використання гіпонімічного перекладу у поєднанні з описовим (екстракт женьшеню) або ж формулювання – «набір екстракту женьшеню».

Аналіз особливостей перекладу КМЛ показав, що ефективність та адекватність перекладу досягнуто завдяки використанню гіпонімічного, контекстуального та описового перекладу, які дозволили не лише відтворити семантику, але й зберегти прагматичне й функціональне навантаження. Менш успішними виявилися випадки калькування та наближеного перекладу. Для досягнення більшої адекватності доцільно комбінувати транскрипцію з описовим перекладом або використовувати контекстуальний переклад із примітками. Найбільш успішно було перекладено реалії, ЕМЛ та культурами. Відповідно, типологічні групи, які найкраще піддалися перекладу: побут і традиції, соціальні реалії та сімейно-ієрархічні відносини.

Висновки до другого розділу

У Розділі 2 було здійснено поглиблений аналіз перекладу КМЛ у збірці Кім Еран «바깥은 여름» (А надворі - літо), що охоплює класифікацію КМЛ, виявлення функцій, способів та особливостей перекладу цих лексем українською мовою, а також оцінку адекватності перекладацьких рішень.

На першому етапі було визначено кількісне співвідношення, тип, функції та типологічну класифікацію 91 одиниці КМЛ, що включали реалії (35%), ЕМЛ (25%), культурами (20%), фонову лексику (10%), варваризми (6%) та екзотизми (4%). У ході аналізу встановлено, що лексика, пов'язана з побутом і традиціями (30%), а також соціальними реаліями (30%), є найпоширенішими типологічними групами, що визначає акцент авторки на побутових та соціальних аспектах корейського життя. Водночас адміністративно-політична лексика (2%) та релігійно-духовні терміни (2%) є менш представленими, що вказує на прагматичну спрямованість тексту до повсякденного життя.

Особливістю перекладу КМЛ у збірці є орієнтація на адаптацію культурної маркованості через узагальнення та контекстуалізацію. Це проявляється у переважному використанні гіпонімічного перекладу (8 прикл.), який дозволяє узагальнювати КМЛ до зрозумілих українському читачеві аналогів, сприяючи

збереженню функціональної відповідності без надмірної деталізації, що є важливою особливістю перекладу побутової та соціальної лексики.

Суттєвою особливістю є активне використання комбінативних способів, які поєднують транскрипцію, контекстуальний та описовий переклад. Це дозволяє зберегти культурну маркованість лексем, одночасно розкриваючи їх конотативне значення. Зокрема, для культурум застосовано транскрипцію у поєднанні з описовим перекладом. Такі рішення дозволяють зберегти культурний колорит та інформативність, що є ключовою особливістю перекладу культурум.

Окремою особливістю перекладу ЕМЛ є збереження змістового навантаження через контекстуальний переклад. Це особливо важливо для емоційно забарвлених лексем, де перекладач намагається не лише відтворити зміст, але й передати емоційний контекст через описовий переклад. Такий підхід забезпечує багатосаровість сприйняття, що є важливою характеристикою перекладу емоційно забарвленої лексики. Ще однією особливістю перекладу КМЛ є стратегія наближеного перекладу для екзотизмів та варваризмів, яка передбачає створення відповідників, що враховують культурний контекст. Це дозволяє зберегти загальне значення, адаптуючи його до української культури. Однак, у деяких випадках такий підхід може призвести до втрати культурної специфіки.

На завершальному етапі було оцінено адекватність перекладацьких стратегій. Найуспішнішими виявилися гіпонімічний спосіб для реалій, комбінативний для культурум та ЕМЛ, а також контекстуальний для фонові лексики. Водночас менш ефективними виявилися калькування та наближений переклад, які втратили культурний контекст або змістове навантаження. Калькування та наближений переклад є найменш ефективними способами передачі корейської КМЛ, водночас становлять найбільші труднощі для перекладача.

Додатковим параметром дослідження стала функція КМЛ у викладі оригіналу. Зіставлення з перекладом засвідчило, що гіпонімічний і комбінативний переклад сприяють збереженню основних змістових і комунікативних функцій, тоді як калькування та наближений переклад частково втрачають змістове навантаження або функціональну роль лексеми.

Таким чином, основними особливостями перекладу КМЛ є:

Адаптація культурно-маркованих лексем через гіпонімічний переклад; збереження культурної маркованості через комбінативні рішення; передача конотативного навантаження через контекстуальний переклад; використання наближеного перекладу для екзотизмів та варваризмів; застосування калькування у випадках, коли збереження оригінальної форми має пріоритет; комбінативні стратегії для передачі складних культурних концептів.

Аналіз особливостей перекладу КМЛ у збірці демонструє, що ефективно використання гіпонімічного, контекстуального та комбінативного перекладу зберігає культурну маркованість та водночас адаптує лексеми для українського читача. Подальший аналіз доцільний у напрямі оптимізації калькування та наближеного перекладу для уникнення втрати культурної специфіки.

ВИСНОВКИ

У межах дипломної роботи було здійснено комплексне дослідження теоретичних і практичних засад перекладу культурно-маркованої лексики (КМЛ) з корейської мови українською на матеріалі збірки Кім Еран «마깘은 여름» (А надворі - літо). Поставлена мета реалізована шляхом послідовного виконання всіх чотирьох дослідницьких завдань:

1. Окреслено сучасні теоретичні підходи до перекладу КМЛ. На основі критичного огляду наукових підходів до класифікації безеквівалентної лексики, реалій, культурем, екзотизмів і варваризмів сформульовано узагальнене авторське визначення КМЛ у межах перекладу зі східноазійських мов. Запропоновано **власну трирівневу класифікацію КМЛ**, що поєднує семантичну, прагматичну та асоціативну ознаки, і враховує її функціональне навантаження у художньому дискурсі. Такий підхід дозволяє гнучко адаптувати наявні моделі до україномовного перекладацького простору.

2. Досліджено особливості КМЛ у корейській мові та її функції у прозі Кім Еран. Уперше здійснено типологічну класифікацію 91 культурно маркованої одиниці зі збірки «А надворі - літо» за змістовими сферами: міське життя, релігійно-духовна термінологія, соціальні реалії, сімейно-ієрархічні відносини, побут і традиції, історико-культурні поняття, адміністративно-політична лексика. Окрім цього, запропоновано **авторську модель прагматичних функцій КМЛ у художньому тексті**, яка включає ідентифікаційну, експресивну, сигнальну, меморативну та оцінну функції і дозволяє здійснювати цілісну оцінку комунікативного ефекту таких одиниць у контексті оригіналу й перекладу.

3. Проаналізовано перекладацькі стратегії, використані у чинному українському перекладі збірки Кім Еран, зокрема транслітерацію, транскрипцію, калькування, описовий, наближений, гіпонімічний і контекстуальний переклад. Уперше ці стратегії розглянуто у **взаємозв'язку з прагматичними функціями КМЛ та жанровими особливостями тексту**. Здійснено **системну оцінку адекватності застосованих рішень** за змістовим, стилістичним і культурним критеріями, що дозволило виокремити як ефективні

(гіпонімічний, контекстуальний, комбінативний переклад), так і менш вдалі (калькування, наближений переклад) способи.

Аналіз особливостей перекладу КМЛ у збірці дозволив виявити такі ключові особливості:

- 1). Гіпонімічний переклад** виступає провідною стратегією для передачі реалій та ЕМЛ. Застосування цього способу дозволяє узагальнювати культурно специфічні поняття до зрозумілих українському читачеві аналогів.
  - 2). Комбінативні рішення** забезпечують збереження культурної маркованості шляхом поєднання транскрипції з описовим перекладом. Такий підхід сприяє збереженню культурного колориту та інформативності, що є важливою особливістю перекладу культурем.
  - 3). Контекстуальний переклад** дозволяє зберегти конотативне навантаження, особливо у випадках з емоційно забарвленими лексемами, де перекладач акцентує на передачі емоційного підтексту.
  - 4). Наближений переклад** використовувався для екзотизмів та варваризмів, проте його застосування виявилось менш ефективним у випадках, де культурна специфіка залишилася нерозкритою.
  - 5). Калькування** було використано для передачі окремих номінативних одиниць, однак цей спосіб не завжди дозволяв зберегти культурний контекст, що вимагає застосування комбінативних стратегій для забезпечення адекватності перекладу.
- 4. Визначено ключові труднощі у відтворенні корейської КМЛ українською мовою, серед яких:** безеквівалентність, втрата конотацій, стилістичні дисонанси, семантична редукція. До цих викликів запропоновано авторські альтернативи до низки некоректних або спрощених перекладацьких рішень, що становить самостійний практичний внесок дослідниці.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що:

-Уперше в українському перекладознавстві проведено системний аналіз КМЛ у прозі Кім Еран з позицій її семантичної структури, функцій і перекладу.

-Запропоновано **власну класифікацію КМЛ**, яка інтегрує кілька рівнів аналізу (тип, тематика, функція) та враховує особливості корейсько-українського перекладу.

-Розроблено **функціональну модель прагматичних функцій КМЛ** у художньому дискурсі.

-Уперше класифіковано 91 культурно-марковану лексему зі збірки за змістовими сферами.

-Запропоновано аргументовані авторські перекладацькі альтернативи до некоректних рішень у чинному перекладі, з урахуванням культурної релевантності й прагматичної точності.

Практичне значення роботи полягає у застосуванні результатів:

- у навчальних цілях - під час викладання курсів з теорії та методики перекладу східних мов

- у працях, присвячених перекладу художніх текстів,

- для розвитку українськомовної перекладацької практики,

- при укладанні глосаріїв.

Таким чином, у межах дослідження було виявлено ключові особливості українськомовного перекладу корейської КМЛ у прозових творах Кім Еран. До найефективніших перекладацьких стратегій віднесено гіпонімічний, контекстуальний та комбінативний переклад, які забезпечують збереження культурної специфіки та прагматичних функцій. Особливу увагу зосереджено на складних випадках, що потребують індивідуалізованого підходу. Запропоновані альтернативні перекладацькі рішення до окремих лексем засвідчують прикладну новизну роботи. Дослідження поєднує теоретичне обґрунтування з практичним аналізом і має наукову цінність у контексті розвитку українсько-корейського перекладознавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белова М. О. Культурно маркована лексика як засіб об'єктивації концепту СТАТУС (на матеріалі британського художнього дискурсу). Лінгвістичні дослідження. 2021. № 1 (54). С. 202–203.
2. Бойко Ю. Т. Проблеми перекладу корейських рекламних текстів на українську мову. Україна і світ: діалог мов та культур : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Київ : Вид. центр КНЛУ, 2017. С. 25–27.
3. Бондар М. В. Класифікація національно маркованих одиниць. Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія, педагогіка, психологія. 2015. № 30. 32 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови : з дод. і допов. / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1468 с. URL: <https://archive.org/stream/velykyislovnyk>
5. Войцева О. Польська національно-маркована лексика у східнослов'янських мовах. 2016. С. 301–302.
6. Голубовська І. О., Нікітіна Ф. О. Етноспецифічні константи мовної свідомості. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2004. 6 с.
7. Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я. та ін. Сучасна українська літературна мова. 3-є вид. Київ : Вища школа, 2002. 188 с.
8. Довбиш М. М., Свінтковська Т. Р. Шляхи перекладу етномаркованої лексики. Scientific journal «ΛΟΓΟΣ. The art of scientific mind». Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2019. № 3 (April). С. 122.
9. Зімакова Л. В., Тупиця О. Ю. Транслятологічні проблеми відтворення лексики з національно-культурною семантикою. Філологічні науки : наук. журн. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2020. Вип. 32. 102 с.
10. Іштемірова Ш. Особливості передачі національно-культурного колориту в англійському перекладі роману Г. Яхіної «Зулейха відкриває очі» :

- кваліфікаційна робота бакалавра : 035 Філологія. Київ, 2023. 9 с.
11. Кирик О., Філонова В. Предметно-тематична класифікація культурно-маркованої лексики в японських народних казках. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2013. 41 с.
  12. Кім Еран. А надворі - літо / пер. з кор. Х. Кузьменко. Київ : Видавництво Анетти Антоненко, 2023. 151 с.
  13. Кісь Р. Я. Мова, думка і культурна реальність. Львів : Літопис, 2002. С. 97, 180.
  14. Кітриш В. О. Відтворення культурно-маркованої лексики у туристичних інтернет-проспектах в англо-українському перекладі : кваліфікаційна робота освітнього ступеня бакалавра : 035 Філологія (англійська мова і література та друга іноземна мова) : Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2024. С. 7–8.
  15. Козенюк М. О. Особливості перекладу культурно маркованих одиниць у п'єсі Дж. Ролінг «Гаррі Поттер та прокляте дитя». Київ, 2021. С. 3.
  16. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ : Академія, 1999. 322 с.
  17. Куліш В., Гарах О. Труднощі перекладу культурно маркованої лексики. Молодий вчений. 2020. № 12 (88). С. 64–67.
  18. Кушнір К. С. Переклад культурно-маркованої лексики в літературі self-help : кваліфікаційна робота освітнього ступеня "бакалавр" : 035.041 Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) / наук. кер. А. Бугрій. Київ, 2024. С. 10–13.
  19. Лемещенко-Лагода В. В. Національно маркована лексика: проблема визначення та специфіка лексикографічного опрацювання в шотландсько-англійських словниках. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія. 2021. № 48, т. 1. С. 126–127.
  20. Марковська А. В. Етномарковані фразеологізми сучасної німецькомовної преси. Матеріали Причорноморської наук.-практ. конф. професорсько-викладацького складу Миколаївського національного аграрного університету, 24 квітня 2015 р., м. Миколаїв. МНАУ, 2015. 23 с.

- 21.Марценюк О., Ременяк С., Кулик А. Варваризми в сучасній українській мові. Молодий вчений. 2022. № 4 (104.1). 40 с.
- 22.Панькова А. Використання локальних стратегій при перекладі історичних реалій. Молодий вчений. 2019. № 3 (67). 118 с.
- 23.Прус С. І., Стовбур О. В. Сучасна українська культурно-маркована лексика в текстах англomовних ЗМІ. Нова філологія. 2018. № 73. 118 с.
- 24.Ракул Ю., Новак О. Культурно маркована лексика в оригіналі та перекладі роману Горана Петровича «Ситничарница «Код сређе руке». Матеріали конференцій МНЛ, 17 березня 2023 р. Полтава, 2023. 200 с.
- 25.Русанівський В. М. Історія української літературної мови : підручник. Київ : АртЕк, 2001. С. 122, 205–207.
- 26.Садовнікова О. П. Вербалізація культурно-етнічного рівня сучасного рекламного звернення. 2015. С. 69–70.
- 27.Садовнікова О. П., Коломієць Н. Національно маркована лексика в рекламному зверненні: лексико-семантичний аспект. Журналістська освіта на Сумщині: набутки й проблеми: матеріали Дев'ятої всеукр. наук.-практ. конф. (м. Суми, 5–6 червня 2013 р.) / уклад. О. Г. Ткаченко. Суми: СумДУ, 2013. С. 81–82.
- 28.Семенюк А. І. Культурно маркована лексика: лінгво-семантичні та прагматичні аспекти (на матеріалі французької мови) : магістерська робота. Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024. С. 74–76.
- 29.Середа Н. А. Культурно-маркована лексика в мові оригіналу й перекладу. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей IV міжнар. наук.-практ. конф., 7–8 листопада 2019 р. Полтава : Астроя, 2019. С. 359–363.
- 30.Степанюк С. Мовні особливості жанру «соціально-пригодницький роман» та його відтворення у перекладі (на матеріалі роману «Сельва» Феррейри де Кастро) : кваліфікаційна робота бакалавра : 035 Філологія (Романські мови та літератури (переклад включно), перша – португальська). Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2023. С. 10–

- 11.
- 31.Тупиця О., Зімакова Л. Безеквівалентна лексика: проблеми визначення. Рідне слово в етнокультурному вимірі. 2012. 256 с.
- 32.Український правопис : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 437. Київ : Наукова думка, 2019. С. 9, 163. URL:[Нова редакція Українського правопису](#)
- 33.Яблочнікова В. О. Особливості перекладу безеквівалентної лексики. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. 2015. Вип. 59. 251 с.
- 34.Andrianaki E. An analysis of the translation of culture-specific concepts in the subtitles of Parasite and Squid Game. 2021. 4 p.
- 35.Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London : Routledge, 1992. pp. 21, 26, 28, 37, 38.
- 36.Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London : Routledge, 2011. 322 pp.
- 37.Bannon D. Unique Korean Cultural Concepts in Interpersonal Relations. Translation Journal. 2008. Vol. 12, No. 1. URL:<http://translationjournal.net/journal/43korean.htm> (дата звернення: 06.05.2025).
- 38.Borysenko N., Slavova L., Kodubovska O., Matushevskaya N. Culture-specific items in the source and target literary texts: Classification of translation strategies. Forum for Linguistic Studies. 2024. Vol. 6, № 1. 10 p.
- 39.Chung E. Y. J., Oh J. S. (eds.). Emotions in Korean Philosophy and Religion. Palgrave Studies in Comparative East-West Philosophy. Cham : Palgrave Macmillan, 2022. pp. 8, 17.
- 40.Djabbarova S. B. Barbarisms and Exotisms as a Special Type of Non-Equivalent Vocabulary. Central Asian Journal of Theoretical and Applied Science. 2022. Vol. 3, no. 12, Dec. pp. 7–8.
- 41.International Phonetic Association. The International Phonetic Alphabet: revised to 2005. Full IPA Chart. 2015.

- https://www.internationalphoneticassociation.org/sites/default/files/IPA_Kiel_2015.pdf (дата звернення: 06.05.2025).
42. Kim G., Kim J., Son J., Lim H. Kochet: A Korean Cultural Heritage Corpus for Entity-Related Tasks. 29th International Conference on Computational Linguistics, Gyeongju, 2022. pp. 3496–3505.
43. Kim M. Interview with Kim Ae-ran: Attentive Minds and Literary Forms. Translated by Sean Lin Halbert. Korean Literature Now. Vol. 67, Spring 2025. URL: <https://www.kln.or.kr/frames/interviewsView.do?bbsIdx=2152> (дата звернення: 06.05.2025).
44. Mirjalilova M. J. The Notion of Realia and Its Classification in Linguo-Culturology. Texas Journal of Multidisciplinary Studies. 2022. Vol. 9, July. 203 p.
45. National Institute of the Korean Language. Romanization of Korean. Seoul : National Institute of the Korean Language, 2000. https://www.korean.go.kr/front/board/boardStandardView.do?board_id=4&mn_id=182&b_seq=58 (дата звернення: 06.05.2025).
46. Newmark P. A Textbook of Translation. Hertfordshire : Prentice Hall, 1988. 39-43, 94 p.
47. Ostapenko S., Udovichenko H. Explication as a means of language and cultural adaptation in the process of fiction text translation. *Pomiędzy. Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe*. 2022. № 6 (3). 74 p.
48. 강원구. 한국 문화 이해도가 한국어 관용표현 인지에 미치는 영향 : 국내석사학위논문. 서울 : 이화여자대학교 교육대학원, 2014. 5 쪽.
49. 강준만. ‘빨리빨리’의 문화정치학: 한국의 ‘속도 커뮤니케이션’에 관한 연구. 한국지역언론학회. 언론과학연구. 2010. 제 10 권, № 3. 47-80 쪽.
50. 김숨이. 한국어 고급 학습자의 한국 문화 함축 이해 연구 : 국내석사학위논문. 서울 : 이화여자대학교 국제대학원, 2020. 18 쪽.
51. 김애란. 바깥은 여름. 과주시 : 문학동네, 2017. 306 쪽.

52. 조숙희, 조의연. 글자번역 형식과 문화특정어 용례분석: Sun-i Samch'on 을 중심으로. 한국번역학회, 번역학연구. 제 14 권, No 5. 서울 : 신홍대/동국대, 2013. 244 쪽.
53. 황혜란. 소설 텍스트의 문화 항목 분류 체계 연구. 한국언어문학, 2014, No 116. 269 쪽.